

ΑΝΤΡΩΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΧΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Γ. ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΥΝΤΑΙ

Μ. Παπανικολάου
Βασ. Τήνιος
Πιέρ Ντυπόν
Κάρλ Μάρξ
Χρ. Καλογιάννης
Γ. Δημητριάδης

Κριστ. Σενεγκάλ
Κ. Κοφινιώτης
Γιάν. Μυλωνάς
Γ. Πολιτάρχης
Κ. Γεωργίου
Γ. Μυλωνογιάννης

ΑΝΑ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1933

ΦΕΙΛΑ ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ 47

ΧΡΟΝΙΑ Α' — ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 3

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΧΜΕΣ 5

ΛΥΤΡΩΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΧΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΎΛΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ
ΓΙΑΓΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ 47 — ΑΘΗΝΑ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ ΔΡΑΧ. 50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΕΞΑΜΗΝΗ » 25
	ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ ΔΟΛ. 1

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΧ. 5

Ἐπιστολές—Ἐμβάσματα : Γιαγκον Δημητριάδην Ἱερὰ ὁδὸς 47—Ἀθήνα

ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ ἈΝΔΡΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

Σ. Π. ΣΤΑΥΡΙΤΗ

ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 76.

ΑΡΣΑΚΕΙΟΝ

Εἶνε ἐκ τῶν καταστημάτων ποῦ παρέχουν τὴν ἀπόλυτον ἐγγύ-
τησιν εἰς τὸν ἀγοραστὴν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τιμὴν καὶ ποι-
ότητα τῶν ἐμπορευμάτων.

Τυπογραφία «ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ» Ἀλατσατῶν 9 Πειραιᾶς

ΜΙΣΟΣ

Τι μένει; Τι μένει;
Μιὰ νύχτα γεμάτη φωνές τὴν πόλη τυλίγει.
Οἱ δρόμοι εἶναι τρόμος. Γιὰ πάντα ἔχουν φύγει
οἱ ἀγαπημένοι.

Πεθάναν ἐτούτοι,
ἐκεῖνοι χαθήκαν.
Τῆς νιότης τὰ πλούτη
ἐσβήσαν, σωθήκαν.
Κ' ἐμεῖς συντριμμένοι,
τραβᾶμε μοιραῖα τὸ δρόμο ποῦ βγαίνει
ἐκεῖ ποῦ κανεῖς δὲ γυρίζει.

Μᾶς λύγισε ἡ πείνα! Μᾶς τσάκισε ὁ πόνος!
Μᾶς ἔρριξε κάτω κ' ἐδῶ μᾶς πατάει
ὁ νόμος! ὁ νόμος!..

Κανεῖς πιὰ στὴ νύχτα δὲν μᾶς τραγουδάει
κανένας δυὸ λόγια γλυκὰ δὲν μᾶς λέει
ἢ μάνα μᾶς κλαίει.

Τὸ στήθος μᾶς ποῦκλεινε τόσην ἀγάπη,
μᾶς τῶχει φουσκώσει τὸ μῖσος
τὸ μῖσος ποῦ ἀνάβει πυρκαϊές μὲς στὶς χῶρες
καὶ φέρνει τίς μπόρες!

Στυγνοὶ βρυκολάκοι, μ' ἔχθρους καὶ μὲ μίση,
ζητᾶμε τὰ θύματα!..
Ἡ θάλασσα φτάνει! Ξεσπᾶνε τὸ κύματα!
Ἐμπρός! Νά, μιὰ λύση.

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΥΣΤΕΡΙΣΜΟΣ...

(ΣΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΜΕΘΥΣΙ ΚΑΠΟΙΑΣ ΩΡΑΣ)

Δέν ξέρω ἂν εἶν' ὥραϊο νὰ κροταλίξει κανεῖς τὰ δύο του χέρια στὸ σατανικὸ ἀγκάλιασμα μᾶς κακίας ὥρας, καθὼς τὴ λέμε μᾶλλον ἀπὸ συνήθεια, ἢ πρέπει νὰ κουβαριάζει τὸ κεφάλι του τὸ ἀσήκωτο στὶς φλογισμένες του παλάμες καὶ νὰ κλαίει... νὰ κλαίει δίχως τελειωμὸ, μὴ πέρνοντας οὔτε μὲ τὸ μάτι, οὔτε μὲ τ' αὐτὶ αἶσθημα τέτοιο ποὺ νὰ δείχνει πὼς ὅλοι οἱ κόσμοι γκρεμίζονται γύρω του μὲ τὸν πῶ ἀπαίσιον τρόπο. Ἐγὼ οὔτε τὸ ἓνα ἔκανα, μὰ οὔτε καὶ τὸ ἄλλο. Καθόμουν στὸ γραφεῖο μου σὰν μοῦρθε τὸ μαντάτο, τὸ θλιβερὸ μαντάτο, τὸ ἄδικο μαντάτο: Ἄποτυχία!.. Ἄποτυχία!.. Ἄποτυχία!.. Ἄποτυχία!..

Δὲ γέλασα σαρκαστικά, μὰ μήτε κι' ἔκλαψα γοερά. Ἄφησα τὴ ματιὰ μου νὰ περάσει σὰν πύρινη ρομφαία τὸ θαμπερὸ γυαλὶ τοῦ παλιοῦ μου παραθύρου, νομίζοντας ἔτσι πὼς ἓνα τρυφερὸ γάδι τῆς πιπεριάς, πὺν στεκότανε στὴν ἀπέναντι αὐτῆ μὲ μιὰ ἀρχοντόπρην περιφάνεια, θὰ μοῦδινε, λέει, κάποια συντροφιά στὴ μοναξιά τῆς μικροχλιασμένης ψυχῆς μου. Μὰ ἡ ματιὰ μου ἔσπασε σὲ χίλια διὰ ζοματίτια καὶ σὰν κνηρημένο πουλὶ ξαναγύρισε στὸ μέρος ποὺ εἶχε ξεκινήσει... Σὰν λίμιες τρομαχτικῶν παρσωνιδίων κάποιας μοιραίας βοῦλες στὸ τζάμι σηματοῦζαν σαρκαστικὰ τὰ ἀναπάντεχα ἐκεῖνα γράμματα: ΑΠΟΤΥΧΙΑ!. Καὶ μιὰ γραμμὴ ποὺ εἶχε χαράξει τὸ εἰγενικὸ πέρασμα μᾶς πέτρας σεοβρισμένης ἀπὸ τὰ χέρια ἐνὸς ἀλήτη μου φαινότανε πὼς πήγαινε ὀλόγισα σὰν αἰματοστάλαχος τόνος στὴ σὺλλαβή... ΧΙ.

Νὰ λοιπὸν γιατί ἡ ματιὰ μου ἔγινε θρῦψαλα καὶ γύρισε πίσω ἀντικρύζοντα

τὴ χολέρα αὐτῶν τῶν γραμμάτων...

Θέλησα ἔπειτα νὰ κάνω τὸ ἴδιο πείραγμα, ἀγκυλιάζοντας μὲ τὸ αἶσθημα τῆς ἀκοῆς τὸ λυρικό κείνο ψυθίρισμα τοῦ ἀγέρα, πᾶνω ἀπ' τὸ ἀλαφρὸ χνουδί, ποὺ πρασίνιζε τὰ γέρικα τοῦ διπλανοῦ σπιτιοῦ μου κεραμῦδια. Μὰ καὶ κεὶ δὲ βοήκα τὴν ἔξοδραση. Μιὰ τσιλιβήθρα, τὸ βοιωμοφάγο αὐτὸ πουλὶ, γραντσούνισε τὸν ἀγέρα μὲ τὴ φωνή τῆς ὀχτῶ φορές: τὰ ὀχτῶ γράμματα μὲ τὸν τόνο στὸ ΧΙ. τῆς πέταξα μιὰ πέτρα καὶ ὁ φόβος τοῦ θανάτου τὴν ἔξαφάνισε ἀπὸ τὰ μάτια μου. Στρέφονται συγκεντρωμένος κάλλιστὸ γραφεῖο... Ἡ σκέψη μου ὀρθώνεται πύρινη γλώσσα σὰ νὰ ζητάει νὰ κάψει σιδερέμια μὰ θλιβερὴ πραγματικότητα... Μὰ ἐγὼ εἶμ' ἓνας καταστραμένος τῆς ζωῆς χωρὶς δουλιὰ, χωρὶς κανένα ποὺ νὰ μ' ἀγαπᾷ.... Τὸ δεύτερο δὲ μὲ συγκινεῖ πιά καὶ τόσο, γιατί τῶχω συνήθειαι, μὰ στὸ πρῶτο τρομάζω, μὲ ζῶνει σύγκορμα ὁ ἴλιγγος τῆς ἀπελπισίας, κι' ἀρχίζω τίς φωνὲς μὲ τὴν ἔξωγκωμένη σὲ δύναμη φαντασία μου στὸ φάσμα τῆς πείνας...

Συνέροχομαι ἔπειτ' ἀπὸ πολλὰς ὥρες καὶ πέφτω στοὺς στοχασμοὺς μου. Θέλω νὰ γράψω. Τί νὰ γράψω; Ἄλλωστε δὲ βρίσκω πιά τίποτα ποὺ νὰ μὲ ἐμπνέει ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μου, ποὺ βολοδέρνει στὴν ἀπαίσιον φτώχεια του, σὰν καταδιωγμένο πουλὶ ἀπὸ τὸ χέρι κάποιου δυνατῶν τῆς ζωῆς... Μοιάζω σὰν Πελαργός. Ναί! εἶμαι ἓνας πελαργός ποὺ ζητάει λίγη δικαιοσύνη στὴ ζωὴ, μὰ ποὺ ἢ βία κάποιου ἀνθρώπων ἀπάνθρωπα τὴν πνίγει...

Πόσοι ἄλλοι δὲ θῆνε σὰν καὶ μένα Πελαργοί!..

Σέρνω τὸ ἀδύνατο ἀπὸ τὴν ἐπανάστα-

ση τοῦ δικοῦ μου κόσμου χέρι ἀπάνω στὸ χαρτί. Ἐχει στὰ τρία πρώτα του δάχτυλα σφιχτοδεμένο ἓνα καλάμι μὲ μιὰ πέννα. Ἡ ἡλικία τῆς ἢ γέρικη τσαγκρονάει τὸν τίτλο: Ἡ θέση τοῦ ἀτόμου στὴν Κοινωνία. Εἶχα ὀραματισθεῖ τὸ θέμα μου στὶς μεγάλες ὥρες τῆς δυνατῆς πείνας. Κι' ἂν μὲ ρωτήσουνε σήμερα: Πόσες εἶναι οἱ Μούσες; Θὰ πῶ δέκα κι' ἢ πῶ τρανὴ ἀπ' αὐτὲς: Ἡ ΠΕΙΝΑ, ποὺ λωτοστεφάνωτα ἀγκυλιάζει τὰ κατὰβαθα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ συναῖσθημα τῆς ἀτομικῆς κυριαρχίας στὸ κοινωνικὸ συζυγότημα! Ἡ πείνα ποὺ θέφει σήμερα μὲ τὴν ὑπαρξή τῆς πνευματικὰ κάποιους γιὰ νὰ ὠφελήσει αὐτοῦ μὲ τὴν ἔξαφάνισή τῆς τοὺς πολλοὺς.

Δὲ μπορῶ νὰ προχωρήσω περισσότερο. Τὰ νεῦρα μου μελανιασμένα κι' ἀπὸ τὸ θυμὸ τοῦ αἱματός μου ἢ καλύτερα ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία του, πᾶνετὰ σπάσσαν τὴν ἐπιδερμίδα τῶν χειρῶν μου καὶ νὰ πεταχτοῦνε ὄξω... Λυπάμαι γιατί ἀφίνω τὸ θέμα ὅς ἐδῶ, μὰ κι' εὐχαριστιέμαι ποὺ μ' ὄσα εἶπα ἔφυαν τὴ χορδὴ τῆς κυριαρχῆς ἀτομικότητος στὴ ζωὴ. Ἀκούω τὸν ὄργανισμὸ μου νὰ διαμαρτύρεται ἔντονα σὰ μηχανὴ ποὺ πάει νὰ πάψει νὰ λειτουργεῖ ἐπειδὴ τῆς λείπει τὸ λάδι. Κι' ὅμως βρίσκουμαι ἀκόμη στὸ ἀραχνιασμένο μου γραφεῖο καὶ τὸ τρομερότερο εἶμαι χωρὶςδουλειά... Κλειστὲς γιὰ μένα ὅλες οἱ πόρτες... Κι' ἀπέναντι στὸν τοῖχο μένει πάντα κρεμασμένο τὸ παλιὸ μου ρολοῖ. Μοῦ φαίνεται πὼς κι' αὐτὸ μὲ κοιτάζει περιβύρα μάλιστα ἢ συγκίνησή του γιὰ μένα φτάνει νὰ τοῦχει σηκώσει καμπούρα στὸν ἓνα του δειχτή... Δὲ βλέπω καλά ποὺ εἶναι. Ὁ ὀροδείχτης ἢ ὁ λεπτοδείχτης;

—Νὰ βάλω τὰ γυαλιὰ μου...

Ἄ! τὸν ἀφιλότιμο! Ὁ ὀροδείχτης εἶναι καὶ κάθετα τώρα πᾶνω ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ ὀχτῶ... Καὶ νὰ αἰσθάνεται κανεὶς πὼς ὑπάρχουνε πρωτότερα ἄλλοι ἐφτὰ ἀριθμοὶ ποὺ συμβολίζουνε κάποια ὀρισμένα γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ σὰ ζενὶθ τῆς πῶ σατανικῆς σύμπτωσης ὁ λεπτοδείχτης νὰ δίνει τὸν τόνο στὸ Ι.—

Δὲν ἄντεξα, καὶ τοῦ πέταξα στὰ μοῦτρα τὸ καλάμι, τὸ στραπατασάρισα κι' οἱ δύο του δειχτές κουνούνισανε στὴ γῆς σὰν στοχασμένες νότες, ἐνὼ τὰ μελάνια κολούσανε ἀληθινὰ μαῦρα δάκρυα, στὸ τσακισμένο ἀπὸ τὸ βρόντο πρόσωπό του... Ἄρχισα ν' ἀκούω τὸ χτύπο του καὶ τότε θυμήθηκα πὼς εἶχα καιρὸ νὰ τὸ κουρδίσω...—

Μ'ἄφινε τώρα τὰ τελευταῖα του λόγια, στεγρὸν χαιρετισμὸ στὸν ἴδιο τὸ φονιά του... Δίπλα στὸ νεκρὸ σύντροφό μου εἶναι κρεμασμένη ἢ εἰκόνα ΕΚΕΙΝΗΣ. Δὲ μπορῶ πιά νὰ θαυμάζω τὸ γλυκὸ πρόσωπό της γιατί ἡ αὐθάδεια τοῦμαῦρου ἴγροῦ ξεκολοῦσε μὲ διὰ μελανιὲς τῆ Βασιλικῆς γλωμάδα τῶν ὠραίων ματιῶν τῆς. Καὶ μόνο τὸ δριζόντιο ὀχτῶ, ποὺ κυριαρχοῦ ἢ φύση ἄφινε νὰ σχηματίζει τὸ στόμα τῆς, γελούσε σαρκαστικὰ εἰς βάρος μου, ἄφινε νὰ ὑπολανθάνουνε τρομερὰ τ' ἄλλα ἐφτὰ γράμματα στὴν δριζοντιότητα αὐτῆ ποὺ στὴ μαθηματικὴ ἐπιστήμη συμβολίζει τὸ ἄπειρο μᾶς κατὰστασης...

Ὅστε δὲν ὀφελεῖ τίποτα ἢ ἔλλειψη τοῦ τόνου στὸ ζωντανέμένο μὲ τὴ φαντασία ἔβδομο γράμμα, μὰ ποὺ ὑπῆρχε αὐτὴ ἢ ἀπαίσιον δριζοντιότητα ποὺ ἔκανε πῶ μεγάλη τὴ δυστυχία μου... Ἄποτυχία!.. Ἄποτυχία!.. Τὴν εἶχα γνωρίσει τόξα χρόνια τώρα καὶ τῆς εἶχα ζητήσει νὰ ἰδρῶσουμε οἱ δύο μας ἓνα πνευματικὸ συνεταιρισμὸ, μὲ κεφάλαια ἠθικὰ τὴν κάθε περήφανη ψυχικὴ καὶ ὀργανικὴ ἐνέργεια, σ' ἓνα κοινὸ, μὰ ὑπέροχο ἀγῶνα στὴ ζωὴ...

Τῆς εἶχα ζητήσει, μὲ μιὰ πνευματικὴ στὸ εἶναι τῆς τῶν ἰδεῶν μου μετουσίωση, νὰ περάσουμε μαζί τις Συμπληγάδες τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα γιὰ νὰ στεφανώσῃ καὶ μᾶς ἐνωμένους ἢ δόξα τῆς συμμετοχῆς σὲ μιὰ καινούργια Ἀρχαῖα... Τῆς ἐμίλησα γιὰ κάποιο ἄλλο χονσόμαλλον Δέρας, ποὺ τὸ φιλᾷ ἓνας ἀπαίσιος Δράκοντα μὰ ποὺ κάποιαμέρα θὰ παρθεῖ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς Ἰάσσοτες...

—Τώρα δὲν κάθουμαι πιά στὸ γραφεῖο· κάνω συνεχεῖς καὶ γεγοροβήματες βόλτες μέσ' στὸ μονγλιασμένο μου δωμάτιο. Τῆ

νεφρα μου βρίσκονται σε τρομερό όργασμο. Η λάμπα μου είν' έτοιμη να σβήσει· δεν έχει πετρέλαιο... Σε μιá στροφή μου σκοτάβω με τό βλέμμα στο άπαισιό ΤΗΣ στόμα· μου φάνηκε τόσo υπερβολικά μεγαλύτερο, μ'α κι' υπερβολικά μισητό... Ένα δάκρυ κλωνίας, άγκάλιασε ήρεμα κάποιο ρόζο στο βρομερό σανίδωμα.

Μά ή άστρογία του ρόζου δεν τό κατέπια!..

Μου φάνηκε πώς τό δάκρυ είχε ένα χρώμα παρόξενo, ένα χρώμα σαν αίμα...

Μήπως λοιπόν την άγαπώ; ΕΚΕΙΝΗΝ που δέ στάθηκε ίκανή να χειριτήσai μαζί μου τό ύπεροχο άγνάντεμα του ΩΡΑΙΟΥ και του ΨΗΛΟΥ; Μήπως έμεινα κι' εγώ στον χειροκωπημένο ρομαντισμό του δέκατου έννατου αιώνα; Α! δέν είναι τίποτα, πήρε τό χρώμα από τό πνιγμένο φώς της τρεμόσβυστης λάμπας.

Δέ βαστώ πιά άλλο· ή πείνα μ' έχει παραλύσει διόκληρο και τό μυαλό μου παύει να λειτουργεί. Η φαντασία άρχίζει πάλι τό δαιμονιομένο χορό που χειροκορετεί ή σκέψη, όταν οι κόσμοι της ψυχής βρίσκονται στο ζενιθ της άπελπισίας. Τώρα νομίζω πώς ΕΚΕΙΝΗ έρχεται άπειλητική κατευθειάν άπάνω μου, φεύγοντας από τό πλαίσιο της φωτογραφίας κι' άκόμα άκούω τις συλλαβές να τις προσφέρει μ' ένα σαρκαστικό γέλιο στα χείλη; ΑΠΟΤΥΧΙΑ!.. Άκούω τό ανατριχιαστικό τρέξιμο του πολύτιμου τακουριού της κι' αισθάνομαι δίπλα μου τό κρουστό, μ'α σατανικό χάδι του μετάξινου φορέματός της.— Έχει, καθώς έμαθα, διπλαρώσει κάποιον πλούσιο τραπεζίτη— Κι' εγώ πεινάω!.. Σ'α λυσασμένο σκυλί, που ζητάει να ξεσπάσει σε δάγκωμα, χυμώο με σφιγμένες τις γροθιές στη φωτογραφία της· θέλω να την καταξεσκίσω, να την κάνω κομματάκια, νομίζοντας έτσι πώς σκοτώνω τη φιλαντία μ'ας πιποτένιας γυναικας...

Μά ή λάμπα έσβυσε και καλλίτερα που έσβυσε γιατί μ' ό,τι θάβαινα θ'α έδειννα πώς την άγαπούσα! Ένώ εγώ πειχούσα.....

Τό σκοτάδι που άπλώθηκε με τό σβήσιμο της λάμπας, μούφερε σε παραλυσία κάθε σκέψη φοικαλέα— γιατί λίγο προτίτερα θυμήθηκα πώς μου βρισκότανε πρόχειρο στο συρτάρι ένωμπρόσούνηζ.— Πάντως ή πλήξη του δωματίου δέ με χωρούσε πιά... Έχουσα τό κατέλλο ως τ' αυτιά και φροντας μονάχα τό παλτό μου, σήκωσα τό φαροδι γιακά του τόσο που να φαίνονται μονάχα τα μάτια μου... Βγήκα... Είναι μιá βραδιά του Όχτώβρη...

Που πήγα; Κι' εγώ δέν ξέρω... Έσερνα τό πόδια μου, δίνοντάς τους με υπεράνθρωπη προσπάθεια κάποια σχετική κανονιζότητα στο βήδισμα, μ'α ή μεγάλη μου βραδυκινήσια μου φαινότανε πώς έδινε τον πιο άπαισιο κι' άπάνθρωπο ρυθμό στη δυστυχία μου. Η βραδυνη ύγρασία της Άθήνας δέν άφανε χωρίς άναπαύωση τον επισκέπτη της, με περιώνιαζε ως τό κόκκαλο, μ'α μένα δέ μου καγότανε καρφι γι' αυτό... Έγώ πεινούσα!..

Έχω καθίσει στις τμημένες πέτρες που είδαν τη δόξα κάποιων παλιών καιρών να στεφανώνει περιήφανα την Ίδέα του ΩΡΑΙΟΥ...

Στη δεξιά πλευρά της Ακρόπολης, που άπλώνεται φαρδιά π'ο κεί ή λεωφόρος, βουλήθηκα να βρεθώ, λεί, στο θέατρο Ηρώδου του Άττικού.

Σκαρφαλώνω λοιπόν στα κάγκελα· δέ μ' έννοιαζε καθόλου τι θ'άλεγε ο κόσμος. Άλλοστε τέτοιαν άδραφυγή δέ βρισκότανε κεί πέρα, ήτανε περασμένες δώδεκα.

Είμαι πιά μέσα. Νομίζω πώς άν γινότανε κείνη την ώρα καμιά παρίσταση, θ'α πήγα να απεπαγγέλτα στον όργανωτή της και θ'α τοίλεγα:

Κύριε, επιτρέψατέ μου να ύποδυθώ εγώ όλους τους ρόλους. Θ'α σ'ας κοστίζει λιγότερο. Μπορώ να μοιράσω στη σκηνή τον έαυτό μου και σε χίλια δυό ακόμη πρόσωπα, ζωντανεύοντας την άρχαία τραγωδία στις άπαιτήσεις της συγχρονής ζωής και την Άριστοφάνεια κομωδία στο φιλοσόφημένο σαρκασμό της δυστυχίας μου...

Η πείνα, κύριέ μου, με κάνει τον

πιο δυνατό ήθοποιό, ένώ άλλους τους κάνει τέλειμω ήθοποιούς στη σκηνή της ζωής ή άτιμη ύποκρισία για ένα τιποτένιο συμφέρον!...

Τήν ψυχή του πλημμυρισμένου από τό χρέυμα επιχειρηματία, θ'α την σφυροκοπούσανε τρομερά τα τελευταία αυτά λόγια και θ'α μ' έστειλε στο διάβολο για τρελλά... Μά εγώ θ'άμενα εθαριστημένος, που θ'α είχα κατορθώσει να του ξεμπουκάρω από μέσα μου δλο τό άνθρωπικό δξυ του πόνου μου, δοσμένo με τό λόγια της άλήθειας...

Μά τίποτα 'πο αυτά δέ συνέβηκε, μονάχα τό ρολόι της Μητρόπολης στη νεκρικηγαλήνη της νύχτας, μούστειλε περιλπτα τους δυό του χτύπους. Τρομερό αυτό!... δυό ή ώρα.

Μου φαίνεται πώς με κείει πυρετός. Τρικλίζοντας σέρνομαι σε μιá μαρμαρίνη πολυθρόνα. Ο Θρόνος της δυστυχίας!...

Άκουμπώ, πέφτοντας λίγο δεξιά, τό ένα μου χέρι κι' ύστερα πάλι τό άλλο. Ο Άριθμός δυό τώρα με συγκινεί!...

Άκούω τό θανατερό κλάμμα μ'ας κονκονβ'άγιας που σκούζει. Από που ν'άρχεται ή φωνή της; Άγκαλιάζω τα κύματα του φριχτού ατμού ήχου με τό κουρασμένο μου βλέμμα και στην κορφή της άκρινής δεξιάς καμάρας ξεδιαλύνω τό σατανικό φωσφόρισμα, που ξεχύνουνε οι δυό της χάντρες. Δέν άντέχω πιά, μου κάνει πιο μεγαλύτερη τη δυστυχία αυτή ή συμβατικότητα των δ υ ο.

Κι' έπειτα πάλι, ή άπαισία όριζονπότητα του στόματος εκείνης...

Μά εγώ είμαι άδειανός από τροφή!

Τώρα πιά άφίνω τό βούγκωμα της ψυχής μου να καταριέται την άδικία των άλλων, που δ'αποτυχημένος όρισμός τους θέλει ανθρώπους...

Θέλω να σηκωθώ· έχει πιά περάσει ή ώρα. Μά οι δυνάμεις μου μ' έχουν εγκαταλείψει όριστικά!...

Νοσταλγώ τόρα τό δωματάκι μου, που λίγες ώρες προτίτερα είχα βλαστημήσει την ύπαρξή του και στην ιδέα πώς δέ θ'α ξαναδω τό άραχιασμένο γραφείο που μούδρε τό θλιβερό κείνο μαντάτο της ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ, π'α να βάλω τις φωνές...

Θυμάμαι τον άγάπημένο μου σύντροφο, τό παλιό ρολόι, που τό μακέλιωσα τόσο άνατρο έπειδή στο λάθος μου να μη τό κοιροδίσω, είχε μιλήσει συμβολικά. Στην άπελπισία μου πώς δέν θ'α ξαναδω δλ' αυτά, που τόρα καταλαβαίνω ότι τ'άγάπησα στ' άληθινά πνίγoμαι σ'ένα λυγμό. Κι' έπειτα ένα θαύμα, τό δγδοο θαύμα: δυό σ'υλ' ιβισμιο ψυχοπόνιας δοσμένα τριφερά, σ'α σπαργαμού τραγουδι: ΓΙΑΤΙ—ΓΙΑΤΙ!.....

Πούδ με λυπήθηκε λοιπόν και θέλησε να με παρηγορήσει; Είχα πέσει σε στιγμιαία άφασία και δέν πρόλαβα να αντίληφτώ στο ελάχιστο διάστημα που μεσολάβησε, πώς τό ΓΙΑΤΙ της διαμαρτίας στην άδικία των συνανθρώπων, γύριζε στον ίδιο που 'από τό στόμα του είχε ξεκινήσει... Αυτό μου τ'όδωσε να τό καταλάβω ή έλλειψη κάθε άλλου άτόμου στην περιοχή εκείνη κι' έπειτα και ή άστρογία του γίγαντα με τις καμάρες τείχους, που δέ χώνεψε τη σπασμένη σε δυό φωνή μου, μά την αντίλάβησε για να με σκοτώσει διπλά.

Ήταν έννια ή ώρα τό πρωί, που ή καλωσύνη κάποιου εκλεχτού μου φίλου μ' έβρισκε για δεύτερη φορά στο κρεββάτι μου, μέσα στο δωμάτιο. Μ'αζού τον κι' έννας γιατρούς.....

ΒΑΣΙΛΗΣ ΘΗΝΙΟΣ

ΤΟΥ ΠΙΕΡ ΝΤΥΠΟΝ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΑΣ

Ἐμεῖς, ποῦ ἡ λάμπα μας ἀνάβει τὸ πρῶτ
 μὲ τ' ἄκουσμα, τ' ὄξύ, τοῦ ἀνήσυχου κοκόρου
 σ' ἀβέβαιο μεροκάματο μᾶς κουβαλεῖ
 ξανά, πολὺ ἔνωρις στ' ἄμῳνι τοῦ μαστόρου,
 ναί, ἔμεῖς, ποῦ μὲ τὰ μπράτσα μας καὶ τὸν ἰδρῶ
 τοῦ ὄλο ἀξεκούραστου κορμιοῦ μας πολεμάμε
 χωρὶς ἐλπίδα ἢ σκέπασμα καὶ ζοφερὸ
 τῶν γηρατειῶν τὸ τέλος, ὠμίμενα, καρτεράμε,

Ἄς ἀγαπιώμαστε τουλάχιστον πιστὰ
 κι' ἄς πίνουμε ὄλοι σταυρωτὰ καὶ μονιασμένοι
 κι' ἂν τὸ κανόνι παύει ἢ ἂν ἡ βροντὴ του ἀυξάνει
 ἄς πιοῦμε, ἄς πιοῦμε ἔμεῖς ὄλοι πιστὰ
 γιὰ τὴν ἐλευθερίαν, τὸν κόσμον π' ἀνασταίνει.

Πάντα τὰ μπράτσα μας χωρὶς ἀναπνοή
 στὸ κύμα ἀνάγκη καὶ στὸ χῶμα τὰ τετῶνει
 τραβοῦν τοὺς τόσους θησαυροὺς μὲς' ἀπ' τὴ γῆ
 τὸ κάθε τι ποῦ χρειάζεται καὶ ποῦ θαμπώνει:
 μάργαροι, μέταλλα καὶ πέτρες ζηλευτές,
 τὰ φρούτα τῆς πλαγιᾶς, τοῦ κάμπου τὰ σιτάρια.
 Ὡ ἀνάκια ἔμεῖς, ἀπ' τὸ μαλλί μας τι ζεστές
 ποῦ βγαίνουν οἱ πλεχτές, τὰ ροῦχα στὰ συρτάρια.

Ἄς ἀγαπιώμαστε τουλάχιστον πιστὰ... κ.λ.π.

Καὶ τὶ κερδίζουμε ἀπ' τὸν κόπο μας ἔμεῖς,
 ποῦ ὄλο γερτὴ κρατᾶει τὴ ροχοκοκκαλιά μας,
 τὰ κύματα τῆς πονεμένης μας ὄρμης
 ποῦ πᾶν; σὰ μηχανές ἔμεῖς στ' ἀφεντικά μας;
 Οἱ πύργοι μας, Βαβέλ, τρυποῦν τὸν οὐρανὸ
 σ' ἔμας ἢ γῆ τὰ θαύματά της τὰ χρωστᾶει
 μὰ σὰν τὸ μέλι τους θὰ βγεῖ τὸ γευστικὸ
 τότε τ' ἀφεντικὸ τίς μέλισσες πετᾶει.

Ἄς ἀγαπιώμαστε τουλάχιστον πιστὰ... κ.λ.π.

Στοῦ ξένου τὸ καχεχτικὸ, χλωμὸ παιδί
 γυναῖκες μας ἀδρὰ τὸ γάλα τους προσφέρουν
 κι' ὅταν ἀργότερα μιά μέρα θ' ἀνδρωθεῖ
 δίπλα δὲ στέκεται, σὰν ξέπεσμα τὸ παίρνουν.
 Ἀκόμα καὶ στὶς μέρες μας καὶ πιὸ πολὺ
 τοῦ δυνατοῦ νὰ ποῦ τὸ δικηὸ μᾶς βαραίνει
 τ' ἄθῳα κορίτσια μας πουλᾶνε τὴν τιμὴ
 στὴ ράτσα ὄλων αὐτῶν τὴν τόσο συχαμένη.

ΛΥΡΙΟ ΕΜΕΙΣ ΘΑΜΑΣΤΕ ΟΙ ΝΙΚΗΤΕΣ

Σκυφοί και γερασμένοι, χαμηλά πολύ χαμηλά, απaráλλαχτα σαν την άραχνη, οι άνθρωποι με περίσσια φροντίδα πλέκουνε όσο μπορούνε γερά τον ιστό της μίζερης, άρρωστιάδικας κι' άχαρης ζωής τους, την φροντίδα και την έγνοια, που κάθε τόσο με την ψευτιά και την κατεργαριά την άποροφάνε.

Η λανθάνουσα αλήθεια φαινότανε και φαίνεται σαν κυνική ψευτιά· ο άνθρωπος είναι ύποχρεωμένος να τρέφεται από τις σάρκες και το αίμα του διπλανού του, τα έργαλεία όμως της παραγωγής—τά δπλα για τον άγωνα με τη φύση—πρέπει να χρησιμέψουν έργαλεία για την καταπίση του ανθρώπου.

Και να χτές φτάσανε απ' αυτόν τον ίδιο δρόμο στην άπερισκεψία του μεγάλου παγκόσμιου μακελιού. Ξάφνου μιά δυνατή λάμψη φώτισε δλη την άμορφη γυμνότητα της παλιάς ριζοβολημένης ψευτιάς, έτσι σά να βλέπουμε: τον παλιό κόσμο τρανταγμένο συθέμελα, σκορπισμένο και άπογυμνωμένο απ' δλα τά σκοτεινά μυστήριά του.

Χτές είτανε μέρα της μεγάλης ψευτιάς. Η τελευταία μέρα της κυριαρχίας της.

Σήμερα, άκόμα και οι τυφλοί που αναβλέψανε, άντικρύζουν δλο εκείνο τó άτιμο και άπαίσιο παρελθόν.

Σήμερα είναι η φοβερή μέρα της εκδίκησης για την ψευτιά που βασίλευε ως τά χτές.

Απ' τή μιά μεριά αυτή η έκκρηξη κι' απ' τήν άλλη η ύπομονή του λαού, έχουνε σαπίσει τή ζωή κι' είναι δλότελα καταστρεμένη, άφου δέν

είνε μπορετό πιά να βασταχτεί για να ξαναγυρίσει στον παλιό της ρυθμό. Άλλ' άραγε είναι σκοτωμένο δλο εκείνο τó παλιό; Όχι! Αυτό θά θανατώθει αύριο.

Αύριο έμεις θαμάστε οι νικητές! Τρομαχτικό είναι τó σήμερα. Κι' όμως είναι φυσικό και πολύ γνωστό. Σάμπως δέν είναι φυσικό και τούτο: οι άνθρωποι νάνε δηλητηριασμένοι απ' τις σκληρότητες της άρχης—δέν μπορούνε νάνε μεγαλόψυχοι; Και μήπως δέν είναι κι' αυτό φυσικό οι άνθρωποι να κλέβουν—, άφου η κλεψιά είναι ο βασικός νόμος, τó δικαίωμα της χτεσινής μέρας; Φυσικό είναι να θανατώνονται, δεκάδες, εκατονκάδες, χιλιάδες άνθρωποι, άφου έμεις μέσα σέ τέσσαρα χρόνια μακελιού συνηθίσαμε να σκοτώνουμε έκατομμύρια ανθρώπους.

Ότι έχουμε φυτέψει χτές, αδύνατο είναι να μη φυτρώσει αύριο.

Σκληρή, πολύ σκληρή η σημερινή μέρα· ναι μιά αυτή δέ γέννησε τήν σκληρότητα, τó κακό δημιουργείται με τή δύναμη των ανθρώπων, τίποτα μοναχό του δέ μας έναντιώνεται.

Άνάμεσα στα έρείπια του παρελθόντος, ξεκάθαρα φαίνεται αυτό που είτανε τόσο συνδεδεμένο και που φώλιαζε μες τις ψυχές των καταπιεζομένων ανθρώπων—Σήμερα τους ξυπνάνε να λεφτερώνονται—ο άνθρωπος στέκεται γυμνός μπρός τον καθρέφτη της ιστορίας, σάνθεριό φλεγόμενο απ' τή φωτιά της άργοπορημένης εκδίκησης. Τό μεγαλύτερο κακό, μπορεί να λεχτεί για τó σημερινό άνθρωπο.

Ναι, πρέπει να τó θυμάστε αυτό,

γιατί είναι πολύ φωτεινή η μέρα και γι' αυτό είναι βαριά και η σκιά της, πρέπει να τó θυμάστε αυτό γιατί σήμερα στη σκόνη, στη λάσπη και στο χάος της καταστροφής, άρχισε η γιγαντώδεια δουλειά για τήν άπολευθέρωση των ανθρώπων απ' τó γερό, σιδερένιο ιστό του παρελθόντος. Τρομερή και κοπιαστική δουλειά, σαν τις προσπάθειες της έτοιμόγεννης. Πρέπει να τó νοιώσουμε, πώς τó χτεσινό κακό περνά τις τελευταίες του ώρες, μαζί με τους ανθρώπους της χτεσινής μέρας.

Όσοι πιστεύουν ειλικρινά στην άκατανίκητη προσπάθεια της άν-

θρωπότητας, ως ένοποιήσουνε τις δυνάμεις τους για τή λευτεριά, τήν ώμορφιά, τήν ευτυχισμένη και χαρούμενη ζωή,—δέν είναι πλάνη, αλλά πραγματική δύναμη, μοναδική και ίκανή να δημιουργήσει τους νέους τρόπους της ζωής, έτσι που αυτή η δύναμη είναι και ο πραγματικός μοχλός που θ' ανατρέψει δλάκερο τον κόσμο—να παλέψουνγι' αυτά τά ιδανικά που είναι και ιδανικά δικά τους, λευτερώνοντας μιά για πάντα τή βασανισμένη ζωή τους.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ...

Είναι τó περιβάλλον τέτοιο... Και η εύγένεια βλέπεις τó άπαιτεί, στον κάθε ήλιθιον Άρλεκίνο, κι' από μιά χούφτα κομφετί...

Είναι τó περιβάλλον τέτοιο, πού... Άν θέλεις νάσαι άγαπητός, με τους σπουδαίους νάσαι σπουδαίος και στους κουτούς ο πιό κουτός.

Τό περιβάλλον είναι τέτοιο... Μή μ' έρωτάτε τó γιατί, στην τραγική αυτή κωμωδία να παίζεις ρόλο ύποκριτή!

Είναι τó περιβάλλον τέτοιο... Δέν επιδέχεται άλλαγή!! Κι' όσοι έζησαν και ζούν μαζί του, τέτοια έφαρμόσαν συνταγή.

Τό περιβάλλον είναι τέτοιο... Και... Η εύγένεια βλέπεις τó άπαιτεί στον κάθε ήλιθιο Μανδάρينو, κι' από μιά χούφτα κομφετί...

ΓΙΑΓΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΜΑΞ ΜΠΑΡΤΕΛ ΕΡΓΑΤΗΣ ΣΑΞΩΝΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Παρουσιάζουμε σήμερα στους αναγνώστες μας έναν καινούργιο ποιητή και διανοούμενο τον Μάξ Μπάρτελ, όπως τον βλέπει ο γνωστός Γάλλος κριτικός Κριστιάν Σε-νγκάλ. 'Ανήκει κι' αυτός στα δυνάτα εκείνα ταλέντα, που φανήκανε τα τελευταία αυτά χρόνια, ύστερα απ' τον πόλεμο, και που αν και έχουνε αρκετή και έκλεκτη παραγωγή, μένουν στους πολλούς σχεδόν άγνωστοι, γιατί η αϋθόρμητη πρωτοποριακή τέχνη τους, έσοκαρε τους ζαρωμένους βραχμάνους της «Ορθόδοξης» φιλολογίας και ποίησης. 'Ο «Λυτρωμός» μέσα στο πρόγραμμά του, έχει και την παρουσίαση όλων αυτών των πρωτοπόρων και επαναστατών λογοτεχνών, αρχίζοντας σήμερα με τον Μάξ Μπάρτελ, το Σάξωνα εργάτη και ποιητή, και συνεχίζοντας στο έρχόμενο φύλλο του μ' έναν Βούλγαρο πρωτοπόρο, άγνωστο κι' αυτό στον τόπο μας.

'Αν οι 'Α. Χόλτζ, 'Ι. Σλάφ, Ρ. Ντέμελ και Γ. Χάουπτμαν, ανακαλύψανε, ύστερα από τον Ζολά, την εργατική τάξη και το πάθος που εμπνέει η δυστυχία και η σκληρή δουλειά, αυτοί οι συγγραφείς όμως ήτανε υποχρεωμένοι να ζωγραφίσουνε και να τραγουδήσουνε τον ανθρώπινο μόχθο μ' ένα τρόπο που, παρ' όλο τον αδερφικό τους οίχτο, δεν μπορούσε να έχει την αξία της πείρας. Οι εργαζόμενοι μπορούνε ακόμα ν' άκουνε τον αϋθεντικό ποιητή τους, εκείνον που, έχοντας δει τον ήλιο της ημέρας ανάμεσα τους και έχοντας υποφέρει μαζί τους, θα εξέφραζε αϋθόρμητα και κατ' εϋθειαν τ' αισθήματα και την πνοή της ίδιας του τάξης, μιάς τάξης με την οποία θάμενε σε μιά στενωπότη ένωσση και της οποίας θάθελε να εξακολουθήσει να μοιράζεται τη μοίρα, παρ' όλη του τη μόρφωση και την επιτυχία. Αυτός ακριβώς ο ποιητής υπάρχει στη Γερμανία: Είναι ο Μάξ Μπάρτελ.

* * *
'Ο Μάξ Μπάρτελ είναι γιός χτίστη. Γεννήθηκε στο Λόσβιτς, κοντά στη Δρέσδη, στα 1893. 'Η νεότητά του πέρασε σε μιά μεγάλη φτώχεια.

Στά δέκα του χρόνια χάνει τον πατέρα του. 'Η μάνα του, για ν' αναθρέψει τα έξη παιδιά της αναγκάζεται να σκοτώνεται στη δουλειά. Το παιδί άφινει το προκαταρκτικό του σκολιό για το έργοστάσιο. 'Αλλά δε μένει εκεί για πολύν καιρό. Μέσα του ξυπνάει η παλιά νοσταλγία της φυλής του, η ίδια που είχε σιρώσει το Γκαίτε πέρα απ' τις 'Αλπες. 'Η 'Ιταλία τραβάει ακαταμάχητα το νέο Σάξωνα εργάτη. Στο γυρισμό του στο γενέθλιο τόπο του, ο Μπάρτελ δουλεύει στη μηχανή στα εργοστάσια του 'Ελώ. 'Εκεί γεννιούνται οι πρώτοι του στίχοι. Τον ίδιο καιρό τότε προσχώρει στην κίνηση της σοσιαλιστικής νεολαίας. 'Αλλά και πάλι αισθάνεται την ανάγκη να λευτερωθεί με τη φυγή του προς το Νότο. Στο ταξίδι του επισκέπτεται τη Γένοβα τη Φλωρεντία, τη Ρώμη. Κοιμάται στο Κολοσσαίο και στα προπύλαια του 'Αγίου Πέτρου. Πεινάει και ζητιανεύει. Μά είναι μεθυσμένος απ' το Ραφαήλο και το Μιχαήλ 'Αγγελο, από το Πάνθεο και τη Ρωμαϊκή αγορά, απ' τα 'Ελληνικά αγάλματα και το Ρωμαϊκόν δχλο. Μοιράζεται το κομμάτι του ψωμιού του με τον ξένο

αδερφό του, αδιάφορο αν είναι 'Ιταλός ή Γάλλος. 'Υστερα ξαναγυρίζει στο Λούξεμπουργκ και στο Βέλγιο. 'Εκεί τον πιάνουνε και τον στέλνουν πίσω στη Σαξωνία. Τότε συγκεντρώνεται στον έαυτό του κι' αρχίζει το πρώτο φανέρωμα του ποιητή. Μά ως τα 1914 κανένας εκδότης δεν έδέχτηκε τα ποιήματά του, που δε βρίσκουν άσυλο πουθενά άλλο, παρά μόνο στον εργατικό τύπο.

Σάν έπεφτε ένα ψίχουλο απ' την ψυχή μου έμενε στην άκρη του δρόμου, ξερό, ξεχασμένο...

Και το τρώγαν πουλιά πεινασμένα.
'Υστερα έρχεται ο πόλεμος. 'Ο Μάξ Μπάρτελ παίρνει μέρος σ' αυτόν πολέμωνα στα χαρακώματα της Ρωσίας, της 'Αργκόνας, του Βερντέν και του Χάρτιμαν—Βάϊλερκόφ. Στο τέλος ξεσπά η επανάσταση: 'Ο Μάξ Μπάρτελ είναι μαζί με τον Λημπνεχτ, τη Ρόζα Λούξεμπουργκ και την 'Ιλάρα Τσέτκιν, είναι Σπαρτακιστής και μαζί με τους συντρόφους του νικιέται, συλλαμβάνεται και ρίχνεται στη φυλακή, για να λευτερωθεί ύστερα από λίγο. Τότε άφινει τη Γερμανία και πάει στη Ρωσία, που τη διατρέχει προς όλες τις διευθύνσεις, από την Κασπία Θάλασσα μέχρι τη Σιβηρία. Τώρα ζει απ' την πέννα του «στην ώραία και καταραμένη πόλη του Βερολίνου», σύμφωνα με την ίδια του την έκφραση.

Τέτοια είναι, κοιταγμένη έξωτερικά, η περιπετειώδικη ύπαρξη ενός ποιητή 32 χρόνων, του οποίου το έργο—που δεν άριθμει λιγώτερες από δέκα λυρικές συλλογές απ' τα 1916 ως τα 1924—θα μάς επιτρέψει να διεισδύσουμε στην ψυχή του και στο χαρακτήρα του.

Πολύ φυσικά, τα ποιήματα του Μάξ Μπάρτελ περιτρέφονται γύρω απ' τα τέσσαρα θέματα, που ανταποκρίνονται στις τέσσαρες περιόδους της ζωής του, στα χρόνια της δουλειάς του στο έργοστάσιο ή στο ναυπηγείο, των περιπλανησεών του στην Εύρωπη, του πολέμου και της

επαναστατικής του δράσης. Στην έποχή της βαθειάς κρίσης των έθνών και των τάξεων, άκουμε, απ' τις παθητικές έμπνεύσεις μιάς νεότητας—είκόνα μιάς δλάκερης γενιάς—να ύψώνεται μιά φωνή, καθάρια παρ' όλη της την άγωνία, και να τραγουδεί την άπελπισία που κρύβεται στο βάθος των θλιμμένων ματιών του προλετάριου, σκλάβου της μηχανής και της πολυτέλειας, τη δίψα της λευτεριάς ανάμεσα στα δέντρα και στις πηγές, τη φρίκη του άθώου αίματος που χύθηκε, τον άγωνα για το θρίαμβο των δλεθριών δυνάμεων, που κυριαρχούνε στον κόσμο. 'Εργάτης, αλήτης, στρατιώτης, επαναστάτης, ο Μπάρτελ φωνάζει τη συμπάθειά του, τον πόνο του, την έλπίδα του, το άποστολικό του καθήκον: αυτός είναι δλάκερος ο άνθρωπος που μάς αποκαλύπτεται.

* * *
'Ο Βεράρεν έχει έκφράσει πρό πάντων ότι το άγριο, το θορυβώδικο και το αποκρουστικό, παρουσιάζει μιά άπέραντη εργατική πολιτεία, όπου κινούνται μηχανές και άνθρωποι: 'Ο Μπάρτελ βλέπει, άκούει, πονάει την πόλη αυτή έσωτερικά, νοιώθει το άμείλιχτο και σκληρό σφίξιμο των σιδερένιων κρίκων και της φωτιάς της. Είναι η ίδια η ψυχή του εργάτη που μέσα του παίρνει συνείδηση της κατάπτωσης και του σκοτεινού πόνου της και μιλάει για την τραγική μοίρα που παρουσιάζει η βσιιλεία της ύλης και την υπόκωφη άπολευθερωτική πνοή από την σκλαβιά των αίωνων.

'Αφορ ζήσανε μιά δλάκερη μέρα μέσα στους φριχτούς τριγμούς των πριονιών, που κατεργάζονται ένα πολύτιμο ξύλο, οι εργάτες βγαίνουν απ' το έργοστάσιο μέσα στη νύχτα και κανείς τους δε σηκώνει τα μάτια προς τ' αστέρια:

Είναι γιατί στών μηχανών τη σάλα κατεργαστήκανε ένα θαυμάσιο δέντρο!

Το μεγάλο έγκλημα του σύγχρο-

νου πολιτισμού, είναι ή μεταμφιεσμένη αυτή δουλεία, που «κλειδώνει τὰ μυσάλα» και «σφραγίζει τὰ μάτια». Τό ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι που πεινᾶνε ἀκόμα, ὅταν ἄλλοι παχαίνουν ἀπ' τὴν καλοπέραση, νὰ τί ἐμπνέει στὸν ποιητὴ στροφές ἀγριές: Τό πεινασμένο χτῆνος κάποια μέρα, σπρωγμένο ἀπ' τὸ μῖσος, θὰ ἐκδικηθεῖ μέσα στοῦ αἵμα κι' ὁ καθένας θὰ μπορεῖ νὰ χορτάσει. Ἄλλα τὸ προλεταριάτο, στραβωμένο γιὰ ψωμί, δὲ θὰ μείνει λιγότερο οτραβὸ καὶ γιὰ τίς ὁμορφιές του κόσμου, γιὰ τίς χαρές τῆς ζωῆς, δηλαδή γιὰ τὴ δράση καὶ γιὰ τὸν ἔρωτα. Ἔτσι ὁ ποιητῆς δὲ φωνάζει μόνο:

Πρέπει ν' ἀνθίζει ἡ ζωὴ χωρὶς τὴ δυστυχία!

Κι' ἡ ἀνοιξη τὸν κάνει τὸ ἴδιο νὰ τραγουδάει καὶ νὰ λέει σ' ἐκείνους ποὺ σκολνᾶνε ἀπ' τὸ ἐργοστάσιο, χωρὶς νὰ κοιτᾶνε τὰ δέντρα καὶ τὰ λουλούδια. Ἀδέρφια κι' ἀδερφές μου, κοιτάξτε, λοιπόν, γύρω σας. Φέρτε τὰ βασανισμένα σας χέρια πάνω στ' ἀνθισμένα κλαριά τῶν δροσερῶν δέντρων, πιάστε τὴ χαρὰ τῆς γῆς, σφίχτε τὴν σὰ σταφύλι καὶ γευθῆτε τὸ γλυκὸ πιότη τῆς. Ἐμπρός, φέρτε τὴν ἀνοιξη στὸ ἐργαστήρι... Γιὰ μένα πρέπει νὰ παλέψετε!

Αὐτὸ τὸ λαὸ ὁ Μὰξ Μπάρτελ τὸν ὄνειρεύεται γεμᾶτο δύναμη, ζωτικότητα κι' ἀγάπη. Ἡ ἐνεργητικότητα, ποὺ στὴ νεολαία τῶν μεγάλων πόλεων εἶναι κοιμισμένη, στὴν ἐργατική τάξη δημιουργεῖ τὸ κέντρο γύρω ἀπ' τὸ ὁποῖο κινεῖται ὁ κόσμος. Σπαταλημένη ἡ ἐνεργητικότητα αὐτὴ σήμερα ἀπὸ τυφλοὺς ἡγέτες, ὑποκινήτρια αὐριο ἐπαναστατικῶν κινήματων, θ' ἀναπτυχθεῖ ὕστερα, ἐνωμένη μετ' τὴν ἀγάπη ποὺ κατευνάζει καὶ βρυχᾶται» ὡς τ' ἄστρα. Δὲν πρόκειται νὰ ἐπαναστατήσῃ κανεὶς γιὰ νὰ ζήσει μετ' τὴ σειρά του εἰς βάρους τῶν ἄλλων. Ὁ Μπάρτελ ἀγαπᾶ τούς σιδηροδρόμους, νοιώθει τὸν πυρωμένο ἄξονα ποὺ γυρίζει παράφρονα

καὶ ποὺ ξέρει μιὰν ἐπιθυμίᾳ μονάχα. Πάντα μακρύτερα! Τραγουδάει τὸ ξύπνημα τῆς μεγάλης πόλης, τὰ βήματα τῶν ἐργατῶν ποὺ τραβᾶνε γιὰ τὸ ἐργοστάσιο, ὅπου ρόδες καὶ λουριά περιμένουν τὰ ροζιασμένα χέρια, ποὺ θὰ τὰ βάλουν σὲ κίνηση. Κι' αὐτὸς ὁ ἴδιος βαδίζει, δουλεύει, ξαγρυπνᾶ:

Πέτρα καὶ σίδηρο γίνονται ψωμί
ἰδρώτας κι' αἷμα γίνονται κρασί
τὸ κάθε τι γίνεται ὑπαρξή, ζωή.

Ἄλλος αὐτὸς ὁ ὕμνος στὸ «Πρωτὸ» πάλαι ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Τὶ ἐνδιαφέρει ὁ θάνατος τοῦ ἀτόμου, ἡ ζωὴ ξεκινᾶει γιὰ τὸ αἰώνιο αὐτὸ ἔργο, τῆς κατάκτησης τοῦ συμπαντος.

Ἄλλος αὐτὸς ὁ ὕμνος στὸ «Πρωτὸ» πάλαι ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Τὶ ἐνδιαφέρει ὁ θάνατος τοῦ ἀτόμου, ἡ ζωὴ ξεκινᾶει γιὰ τὸ αἰώνιο αὐτὸ ἔργο, τῆς κατάκτησης τοῦ συμπαντος. Ὁ νέος ποιητῆς ὁρμαίνει γιὰ τὴν κατάκτηση αὐτὴ τοῦ συμπαντος, ὅταν ἀπαντᾶ στὴν πρόσκληση τοῦ φωτὸς αὐτοῦ ποὺ τὸν χαμογελάει στὸν ὀρίζοντα, μακρὰ ἀπ' τοὺς «πέτρινους σωρούς καὶ τὴν πείνα». Γιατί, ἂν ὁ Μπάρτελ θέλει νὰ διατρέξῃ τὸν οὐράνιο αὐτὸ δρόμο «ὅπου πέφτει τῶν ἀστρῶν ἡ δροσιά», αὐτὸ τὸ κάνει γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὴν πεθαμένη γνώση τῶν βιβλίων, ἀπ' τὴ θορυβώδη φυλακὴ, ὅπου θάπρεπε νὰ γυρίζῃ τὴ βαρειά τῆς ρόδα, τὸ κάνει γιὰ νὰ χεὶ δικά του τὰ βουνά, τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ θάλασσα, γὰ νὰ νοιώθει τὴν καρδιά του νὰ παραφέρεται, νὰ ἐνθουσιάζεται καὶ νὰ λυγίζει:

Ἄλλος αὐτὸς ὁ ὕμνος στὸ «Πρωτὸ» πάλαι ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Τὶ ἐνδιαφέρει ὁ θάνατος τοῦ ἀτόμου, ἡ ζωὴ ξεκινᾶει γιὰ τὸ αἰώνιο αὐτὸ ἔργο, τῆς κατάκτησης τοῦ συμπαντος. Ὁ νέος ποιητῆς ὁρμαίνει γιὰ τὴν κατάκτηση αὐτὴ τοῦ συμπαντος, ὅταν ἀπαντᾶ στὴν πρόσκληση τοῦ φωτὸς αὐτοῦ ποὺ τὸν χαμογελάει στὸν ὀρίζοντα, μακρὰ ἀπ' τοὺς «πέτρινους σωρούς καὶ τὴν πείνα». Γιατί, ἂν ὁ Μπάρτελ θέλει νὰ διατρέξῃ τὸν οὐράνιο αὐτὸ δρόμο «ὅπου πέφτει τῶν ἀστρῶν ἡ δροσιά», αὐτὸ τὸ κάνει γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὴν πεθαμένη γνώση τῶν βιβλίων, ἀπ' τὴ θορυβώδη φυλακὴ, ὅπου θάπρεπε νὰ γυρίζῃ τὴ βαρειά τῆς ρόδα, τὸ κάνει γιὰ νὰ χεὶ δικά του τὰ βουνά, τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ θάλασσα, γὰ νὰ νοιώθει τὴν καρδιά του νὰ παραφέρεται, νὰ ἐνθουσιάζεται καὶ νὰ λυγίζει:

Καὶ σ' ἔνα χαριτωμένο του βιβλίο «ἡ πεζοπορεία» ἀπολαμβάνουμε μαζὺ μετ' τὸν Μπάρτελ, τὸ ἀνάβλυσμα τῶν ἐκστατικῶν πηγῶν, τὴ βουὴ τῶν καταιγίδων, τίς κινούμενες εἰκόνες τῶν συννέφων καὶ τέλος, ἀφοῦ ἀκούσουμε, μαγεμένοι κι' ἐνθουσιασμένοι, τοὺς ψαλμούς τοῦ ἡλιοῦ στὸ διάστημα, βλέπουμε νὰ ξεπετιέται στὸ τέρμα τοῦ ταξιδιοῦ, στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, ἡ γαλανὴ θάλασσα.

Τὸ παιδῶν πόλεων, ποὺ γνώρισε τὴν καταστρεφτικὴ φρίκη τῶν ἐργοστασίων μετ' τοὺς λεπρὸς τοίχους, ἀξάφνα ἀναγαλλιάζει. Ξεχνόμε τὴν ψεύτικη αἰσθηματικότητα τῶν «τραγουδιῶν», ὅπου τραγουδιέται τὸ ρωμαντικὸ θέμα τῆς φύσης: βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰν ἀληθινὴ ἀποκάλυψη καὶ ἡ κραυγὴ ποὺ ξεπετιέται ἀπ' αὐτὴ τὴ νέα καὶ λαμπερὴ ψυχὴ, εἶναι τόσο σωστὴ, τόσο ἐντονη, τόσο ἀληθινὴ, ποὺ τελειώνει σ' ἕνα πλατὺ κι' ἀπαράμιλλο μελωδικὸ τραγούδι. Νὰ τὸ δάσος, τὸ ἀδέρφι του, μετ' τίς μουρμουριστὲς κορφές τῶν δέντρων. Ὁ ποιητῆς ὁρμαίνει ἀβάσταχτος καὶ χάνεται σ' αὐτὸ τὸ σκοτεινὸν ὄγκο τοῦ δάσους, ποὺ τὸν διαπερνᾷ ἀπὸ παντοῦ τὸ φῶς καὶ εἶναι ἀπλωμένος πρὸς τὸν οὐρανὸ, καὶ ἀκούει μέσα στὴ θύελλα ποὺ τὸν ἀγκαλιάζει, τὸ ἔδαφος νὰ βροντᾷ στάεγκατὰ του, βλέπει τοὺς βραχιόνες τῶν ριζῶν νὰ συσποδνῆται, ὅμως, σὰν ὁ ἥλιος λάμψει, νοιώθει πῶς καὶ τὰ πουλιὰ θὰ κελαϊθήσουν καὶ μιὰ πράσινη σιωπὴ θὰ πέσει στάλα—στάλα στὸ φρέσκο βελούδο τῆς χλόης, ἀπ' ὅπου οἱ ἀχνὸι ἀνεβαίνουν πρὸς τίς κορφές τῶν δέντρων, σὰν φλόγες.

Ἄλλος αὐτὸς ὁ ὕμνος στὸ «Πρωτὸ» πάλαι ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Τὶ ἐνδιαφέρει ὁ θάνατος τοῦ ἀτόμου, ἡ ζωὴ ξεκινᾶει γιὰ τὸ αἰώνιο αὐτὸ ἔργο, τῆς κατάκτησης τοῦ συμπαντος. Ὁ νέος ποιητῆς ὁρμαίνει γιὰ τὴν κατάκτηση αὐτὴ τοῦ συμπαντος, ὅταν ἀπαντᾶ στὴν πρόσκληση τοῦ φωτὸς αὐτοῦ ποὺ τὸν χαμογελάει στὸν ὀρίζοντα, μακρὰ ἀπ' τοὺς «πέτρινους σωρούς καὶ τὴν πείνα». Γιατί, ἂν ὁ Μπάρτελ θέλει νὰ διατρέξῃ τὸν οὐράνιο αὐτὸ δρόμο «ὅπου πέφτει τῶν ἀστρῶν ἡ δροσιά», αὐτὸ τὸ κάνει γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὴν πεθαμένη γνώση τῶν βιβλίων, ἀπ' τὴ θορυβώδη φυλακὴ, ὅπου θάπρεπε νὰ γυρίζῃ τὴ βαρειά τῆς ρόδα, τὸ κάνει γιὰ νὰ χεὶ δικά του τὰ βουνά, τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ θάλασσα, γὰ νὰ νοιώθει τὴν καρδιά του νὰ παραφέρεται, νὰ ἐνθουσιάζεται καὶ νὰ λυγίζει:

Μιὰ εὐτυχία βρίσκεται οἰκουρῆ μέσ' τὰ χέρια μου καὶ τὴν πετᾶω, σὰ μιὰ πέτρα: Αὐτὸ ποὺ ἔχεις ἐξοδεύει τὸ ἀφρόντιστο, [ἔιδ' ἄλλως σκέψου, ἂν διοτάξεις, πῶς ποτέδεν ἦτανε βικό σου.

Ἄλλος αὐτὸς ὁ ὕμνος στὸ «Πρωτὸ» πάλαι ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Τὶ ἐνδιαφέρει ὁ θάνατος τοῦ ἀτόμου, ἡ ζωὴ ξεκινᾶει γιὰ τὸ αἰώνιο αὐτὸ ἔργο, τῆς κατάκτησης τοῦ συμπαντος. Ὁ νέος ποιητῆς ὁρμαίνει γιὰ τὴν κατάκτηση αὐτὴ τοῦ συμπαντος, ὅταν ἀπαντᾶ στὴν πρόσκληση τοῦ φωτὸς αὐτοῦ ποὺ τὸν χαμογελάει στὸν ὀρίζοντα, μακρὰ ἀπ' τοὺς «πέτρινους σωρούς καὶ τὴν πείνα». Γιατί, ἂν ὁ Μπάρτελ θέλει νὰ διατρέξῃ τὸν οὐράνιο αὐτὸ δρόμο «ὅπου πέφτει τῶν ἀστρῶν ἡ δροσιά», αὐτὸ τὸ κάνει γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὴν πεθαμένη γνώση τῶν βιβλίων, ἀπ' τὴ θορυβώδη φυλακὴ, ὅπου θάπρεπε νὰ γυρίζῃ τὴ βαρειά τῆς ρόδα, τὸ κάνει γιὰ νὰ χεὶ δικά του τὰ βουνά, τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ θάλασσα, γὰ νὰ νοιώθει τὴν καρδιά του νὰ παραφέρεται, νὰ ἐνθουσιάζεται καὶ νὰ λυγίζει:

νη, γεμᾶτες ἀρώματα καὶ σπαρμένες ἀπ' ἀστέρια νοσταλγικά, κάνουν τὰ χέρια ν' ἀπλώνονται πρὸς τὰ νέα κορίτσια, πῶχον τὰ κορμιά τους ὀμοῖα μετ' χρυσὰ κύπελλα, ἀπ' ὅπου δὲν τολμᾶ κανεὶς νὰ πιεῖ.

Τέλος, κι' αὐτὸ τὸ Φθινόπωρο, εἶναι τὸ προμήνυμα τῆς Ἀναγέννησης ποὺ πρόκειται νὰρθῇ σὲ λίγο:

Βλέπω νὰ μεγαλώνουν νέοι ἄντρες ἀτάραχοι καὶ τολμηροί, καὶ μετ' τὸ στήθος γυμνὸ, νὰ περιμένουν τὸ χειμῶνα τῆς θύελλας. Κι' εἶν' ὅλοι τους γεμάτοι τῆς ἐπανάστασης τραγούδια.

Ἄλλος αὐτὸς ὁ ὕμνος στὸ «Πρωτὸ» πάλαι ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Τὶ ἐνδιαφέρει ὁ θάνατος τοῦ ἀτόμου, ἡ ζωὴ ξεκινᾶει γιὰ τὸ αἰώνιο αὐτὸ ἔργο, τῆς κατάκτησης τοῦ συμπαντος. Ὁ νέος ποιητῆς ὁρμαίνει γιὰ τὴν κατάκτηση αὐτὴ τοῦ συμπαντος, ὅταν ἀπαντᾶ στὴν πρόσκληση τοῦ φωτὸς αὐτοῦ ποὺ τὸν χαμογελάει στὸν ὀρίζοντα, μακρὰ ἀπ' τοὺς «πέτρινους σωρούς καὶ τὴν πείνα». Γιατί, ἂν ὁ Μπάρτελ θέλει νὰ διατρέξῃ τὸν οὐράνιο αὐτὸ δρόμο «ὅπου πέφτει τῶν ἀστρῶν ἡ δροσιά», αὐτὸ τὸ κάνει γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὴν πεθαμένη γνώση τῶν βιβλίων, ἀπ' τὴ θορυβώδη φυλακὴ, ὅπου θάπρεπε νὰ γυρίζῃ τὴ βαρειά τῆς ρόδα, τὸ κάνει γιὰ νὰ χεὶ δικά του τὰ βουνά, τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ θάλασσα, γὰ νὰ νοιώθει τὴν καρδιά του νὰ παραφέρεται, νὰ ἐνθουσιάζεται καὶ νὰ λυγίζει:

Ἄλλος αὐτὸς ὁ ὕμνος στὸ «Πρωτὸ» πάλαι ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Τὶ ἐνδιαφέρει ὁ θάνατος τοῦ ἀτόμου, ἡ ζωὴ ξεκινᾶει γιὰ τὸ αἰώνιο αὐτὸ ἔργο, τῆς κατάκτησης τοῦ συμπαντος. Ὁ νέος ποιητῆς ὁρμαίνει γιὰ τὴν κατάκτηση αὐτὴ τοῦ συμπαντος, ὅταν ἀπαντᾶ στὴν πρόσκληση τοῦ φωτὸς αὐτοῦ ποὺ τὸν χαμογελάει στὸν ὀρίζοντα, μακρὰ ἀπ' τοὺς «πέτρινους σωρούς καὶ τὴν πείνα». Γιατί, ἂν ὁ Μπάρτελ θέλει νὰ διατρέξῃ τὸν οὐράνιο αὐτὸ δρόμο «ὅπου πέφτει τῶν ἀστρῶν ἡ δροσιά», αὐτὸ τὸ κάνει γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὴν πεθαμένη γνώση τῶν βιβλίων, ἀπ' τὴ θορυβώδη φυλακὴ, ὅπου θάπρεπε νὰ γυρίζῃ τὴ βαρειά τῆς ρόδα, τὸ κάνει γιὰ νὰ χεὶ δικά του τὰ βουνά, τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ θάλασσα, γὰ νὰ νοιώθει τὴν καρδιά του νὰ παραφέρεται, νὰ ἐνθουσιάζεται καὶ νὰ λυγίζει:

Πρόκειται νὰ μεταμορφώσουμε τὸν καταματωμένο κόσμο σύμφωνα μετ' τὸ σκοπὸ μας. Κανένα μῖσος γιὰ τὸν ἀντίπαλο, εἴτε Ρώσος εἶναι, εἴτε Γάλλος. Ποτὲ ὁ Μπάρτελ δὲ μεταχειρίζεται τὴ λέξη: ἐχθρὸς. Ὑποφέρει, πέρνοντας μέρος στὸ ἔργο τῆς δολοφονίας: Κάποια ἀμείλιχτη μοῖρα τὸν τοποθέτησε ἄντικρυ στὸν ἀδερφὸ του τῆς ἀτέλειωτης στέππας καὶ εἶναι γι' αὐτὸν τραγικὸς ὁ θάνατος, ποὺ κανεὶς δὲν ξέρει τὸ σκοπὸ του:

Χωρὶς μῖσος καὶ γεμᾶτος ἀγάπη, εἶμαι ἀντίκρυ ἀπὸ σένα. Δὸς μου τὸ φίλημα, ὅπως εἶναι ἡ παλιὰ Ρουσσική συνθήκη, τὸ ἀδερφικὸ φίλημα, προτοῦ ὁ ἕνας ὁρμήσῃ ἐναντῖα στὸν ἄλλο, χτῆνος σὲ χτῆνος. τὰ κορμιά μας νὰ ξε-

Ἄλλος αὐτὸς ὁ ὕμνος στὸ «Πρωτὸ» πάλαι ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Τὶ ἐνδιαφέρει ὁ θάνατος τοῦ ἀτόμου, ἡ ζωὴ ξεκινᾶει γιὰ τὸ αἰώνιο αὐτὸ ἔργο, τῆς κατάκτησης τοῦ συμπαντος. Ὁ νέος ποιητῆς ὁρμαίνει γιὰ τὴν κατάκτηση αὐτὴ τοῦ συμπαντος, ὅταν ἀπαντᾶ στὴν πρόσκληση τοῦ φωτὸς αὐτοῦ ποὺ τὸν χαμογελάει στὸν ὀρίζοντα, μακρὰ ἀπ' τοὺς «πέτρινους σωρούς καὶ τὴν πείνα». Γιατί, ἂν ὁ Μπάρτελ θέλει νὰ διατρέξῃ τὸν οὐράνιο αὐτὸ δρόμο «ὅπου πέφτει τῶν ἀστρῶν ἡ δροσιά», αὐτὸ τὸ κάνει γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὴν πεθαμένη γνώση τῶν βιβλίων, ἀπ' τὴ θορυβώδη φυλακὴ, ὅπου θάπρεπε νὰ γυρίζῃ τὴ βαρειά τῆς ρόδα, τὸ κάνει γιὰ νὰ χεὶ δικά του τὰ βουνά, τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ θάλασσα, γὰ νὰ νοιώθει τὴν καρδιά του νὰ παραφέρεται, νὰ ἐνθουσιάζεται καὶ νὰ λυγίζει:

(Συνεχίζεται)

ΚΡΙΣΤΙΑΝ ΣΕΝΕΓΚΑΛ
(Μετ.) Γ. Μυλων.

ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ!

Νάτους. Κ' είναι πολλοί κ' είναι χιλιάδες
 Άλητες, μινασόροι και σκαφτιάδες
 —Σκλάβοι της γης.

Έρχονται μέσ' απ' τις βρωμιές κι' από τη σκόνη
 τη δόξα σας να θάψουν—δολοφόνοι
 τό δίκιο νάνασθήσουν της ζωής.

Έρχονται μ' άγρια, πιθυμιά κι' άγρια λαχάρα,
 τὰ μάτια τους σκορπίζουν την τρομάρα
 κ' ή δψη του προδίνει την όργη.

Με τούς λοστούς στά χέρια, τις άξινες
 τις άρρωστες ν' άναστηλώσουν κλίνες
 και του ανθρώπου να λυτρώσουν την πληγή.

Έρχονται μέσ' από της γης την τρικυμία
 —σά λυτρωτές άληθινοί—την άδικία
 ν' άποτινάξουν με λύσσα και θυμό.

Γίγαντες τρομεροί που θα γκρεμίσουν
 «θρύλους» παλιούς και μ' αϊμα θέ να χτίσουν
 τη Λευτεριά στου κνούτου τό χαμό.

Έρχονται όλων τών φυλών οι άδικημένοι
 σκληροί, όρμητικοί, χαλυβδωμένοι
 τών τάφων να ξυπνήσουν τη σιγή.

Τούς βλέπω άντρίκια τόν έχθρό να πολεμάνε
 και στά σκοτάδια φλόγες να σκορπάνε,
 κόκκινες φλόγες που ματώνουνε τη γη...

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΦΙΝΙΩΤΗΣ

ΟΙ ΜΟΙΡΑΙΟΙ...

Άδικης μοίρας θύματα, κατάρια στη γροθιά μας!
 Που άντίς να γίνει ό Λυτρωτής απ' την αίσχρη σκλαβιά μας,
 λυγίζει στον άφέντη της με ταπεινή μετάνοια
 προσμένοντας να κατεβεί τό δίκιο απ' τὰ ούράνια...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΥΛΩΝΑΣ

ΠΩΣ ΒΡΗΚΕ ΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ Ο ΤΡΙΒΕΛΑΣ

Δέν ήτανε και άνθρωπος του Θεού.
 Μόνο, έμαθε τό «πίστευε και μη
 έρεύνα» τών παπάδων.

Δέν παραπονιόντανε ποτές, ό,τι
 κι' αν του γινότανε κι' ακόμα, πολλές
 φορές, που τ' αφεντικά του τόν έδι-
 ωχναν απ' τις δουλειές τους, χωρίς
 λόγο, δέν έλεγε τίποτα, έφευγε σιω-
 πηλά και μόνος τό βράδυ, σαν έκα-
 νε τό σταβρό του, για να πέσει στο
 κρεβάτι, παρακάλεε τούς άγιους
 τό πρωί να μη σηκωθεί. Μα οι άγιοι
 δέν του κάνανε τη χάρη.

Έτσι τράβαγε, ώστε να βρει δου-
 λειά, κι' όταν κουτσόπιανε ήτανε
 πάλι, σαν πριν εύχαριστημένος. Μό-
 νο όταν του μιλάγε κανένας απ' τούς
 συναδέλφους του, για την κατάντια
 τους, απάνταγε, πάντα:

—Δε βγάζουνε κι' αυτοί, τι να
 μάς κάνουν; Και πρόσθετε. Τι μάς
 κόβει έμάς, βρε παιδιά, επειδή του-
 τός έχει κι' έμεις δέν έχουμε... Κοίτα
 τη δουλειά σου και να δεις πως θα
 προκόψεις.

Κι' όταν ό άλλος του έλεγε:

—Τόσα χρόνια γιατί δέν πρόκο-
 ψες;

Απάνταγε:

—Δέν τό θέλησε ό Θεός.

Η φιλοσοφία του όμως, στεκόν-
 τανε ως έδω. Γιατί, όταν ό άλλος έ-
 πέμενε να του δείχνει τη φτώχεια
 του, έλεγε.

—Μα γιατί μου τὰ λες όλ' αυτά,
 μήπως δέν τὰ ξέρω γώ; Μήπως δε
 στέργω τὰ παρόντα, αλλά ζητώ και
 τὰ βελτίω; Μα πως να γίνει, ή έποχή
 είναι τέτοια.

Κάποτε πήγε σε μίαν έργατικά

συνεδρίαση...

Άκουε τούς όμιλητές που μιλού-
 σαν, χωρίς να μιλάει καθόλου, μόνο,
 όταν ειπε κάποιος μέσα στη λογοθύ-
 ελλά του, πως:

—Η έποχή μας, στέκεται πληγή
 για την ανθρωπότητα... σηκώθηκε πά-
 νω κι' άρχισε να χειροκροτάει σά
 δαιμονισμένος.

Ο όμιλητής έκοψε άπότομα τό λό-
 γο του κι' ένας νέος έργάτης του
 ειπε κοροϊδευτικά.

—Τι έπαθες, ρε συνάδερφε;

—Νά ή άλήθεια, απάντησε ζωη-
 ρά. Είμαστε πληγή για την ανθρω-
 πότητα.

Χά, χά, χά, άντήχησε μέσα στη
 μεγάλη κάμαρα τό γέλιο της συνέ-
 λευσης που ξεχύθηκε απ' όλουθε.

Έρριξε προς τὰ κάτω τότες τό κε-
 φάλι του κατακόκκινος, και βγήκε έξω.
 Πήρε τούς δρόμους. Οι γούβες με τὰ
 νερά, σε κάθε βήμα του, τόν έκνευ-
 ρίζανε καθώς τσαλαβούταε στα σκο-
 τεινά.

—Τι γίνονται τόσο λεφτά που
 μαζεύει ό Δήμος;

Κι' άμέσως:

—Τι με νοιάζει τι κάνει κι' ό Δη-
 μος, άς κάμω έγώ τη δουλειά μου.

Μά ξαφνικά οι φωνές τών έργα-
 τών και τὰ χάχανα του ήρτανε στο
 νου και στροβιλίζονται και κουδου-
 νίζουνε στ' άφτια του, τόν άκλου-
 θάνε.

—Τι άνθρωποι, στο διάλο...

Τούτο τό δρόμο ειχε ό Τριβέλας,
 ως που τόν πήρανε στρατιώτη.

Στην άρχή του φάνηκε ώραία, γέ-
 λαι με τούς συναδέλφους, που δέν

κάνανε όπως έπρεπε τις ασκήσεις, και παραπονιόγντουσαν όλοένα για τις άγγαρείες.

—Μά γιατί δὲ μοιράζεις τις άγγαρείες κύρ-λοχία;

Πέρνανε κάποιον ύφος μισοκακόμοιρο, πού έκανε τόν κύρ-λοχία νά γελάει, πολλές φορές όμως, αντίς γι' αυτό τούς έβαζε χειρότερες και χαιρόντανε ο Τριβέλας πώς έπεσε σε καλά χέρια—ήτανε δοϋλος σε Ταγματάρχη—και δὲν έβγαине φρουρά.

Η χαρά του όμως δὲν κράτησε και πολύ, γίνανε πολλές άποσπάσεις φαντάρων άπ' τὸ λόχο τους κι' ή δύναμη του κατέβηκε κι' άρχισε κι' ο Τριβέλας νά φυλάει τρεις ώρες κάθε δυο βράδια, μες τὸν άγέρα.

Αυτό τὸν κούραζε πολύ, καθώς ήτανε πολύ λιγνός· είχε φύγει μέσα άπ' τ' άνήλιαγα ύπόγεια, κει πού ή ύγρασία ανακατεύεται με τ' άντιμόνιο και σε πεθαίνει,—γιατί ο Τριβέλας ήτανε τυπογράφος—κι' άρχισε νά παραπονιέται από μέσα του, κουραζόντανε τίόλας πολύ άπ' τήν καθημερινή του δουλειά κι' έπειτα ή κοροϊδίες τὸν άλλων...

—Τὸ τσανάκι...

ή:

—'Ακοϋς εκεί, γιατί τὸ τσανάκι...

ή:

—'Απόψε εἶνε φρουρά ο άντισηταγματάρχης, τὸ τσανάκι—τοϋ δίνανε ένα βαθμὸ περισσότερο άπ' τ' άφεντικό του

"Αδειες δὲν είχε συχνά, γιατί ο ταγματάρχης τὸν χρειαζότανε, μόνο άργά, άργά κατέβαινε στην πολιτεία, και τότες έκοβε άσκοπα βόλτες, ή έμπαινε μέσα στις σκηνές τὸν ύπαιθριων ύποδρόμιων, πού πέφτανε στο δρόμο του και χάζεβε, στα σαχλά παιχνίδια τὸν παλιάτσων και στις χυτές βρώμικες σάρκες τὸν γυναικῶν, πού κάνανε τις χορευτρίες κει μέσα.

—Μὲ μιὰ δραχμή εισητήριο για τούς φαντάρους.

Πολλές φορές πού δὲν είχε και τὸ

φράγκο,—γιατί τὸ μόνο εισόδημά του ήτανε οί έξη δραχμές τὸ μήνα, ο μισθός του—καθόντανε άπ' έξω άπ' τις σκηνές κι' άκουε τούς άνθρώπους νά παινεϋουν τὸ θέσμά τους και τριβόντανε στις «κοινές», πού προκλητικές, κόβανε βόλτες εκεί γύρω για νά βρῶνε «πελάτες».

Μά σιγά, σιγά, ή ζωή του, λές και δέθηκε με τούς άνθρώπους αϋτούς και λογάριάζε, σάν άπολυθεί, νά μπει κι' αϋτός σ' ένα τσαντίρι, νά «γνωρίσει κι' άλλοιῶν τὸν κόσμο», νά γλυτώσει πιά άπ' τὰ τυπογραφεία, άπ' τήν ύγρασία και τ' άντιμόνιο κι' ύτόμενε όλες τις τυραννίες τὸν συναδέρφων και τις βρισιές τ' άφεντικού...

Μιὰ μέρα, πού πήρε άδεια και γύρναε, αδιάφορα, όπως πάντα στους δρόμους τής πολιτείας, εἶδε πῶς μες τήν ψυχή του, δὲ φαινότανε και πολλά πράγματα άπ' τὸν παλιὸ Τριβέλα, τὸν ήσυχο. Τὸ κλεισιμό στη φυλακή τοϋ μόνου φίλου του στο στρατό, τοϋ Μανῶλη, γιατί όταν τούς εἶχανε έπιφυλακή ρώτησε κάποιον:

—'Αν γίνε τίποτα, θά κινηθοϋμε σα μηχανές;

Και τὸ στάλισμό του στον «πειθαρχικὸν οϋλαμό», τοϋ γέννησε κάτι σκέψεις, πού ως τότες δὲν είχε σκεφτεί.

—'Ο Περάκης εἶναι βασιλικός, ο Μορέλης δημοκρατικός, κανένας δὲν τούς τιμωρεἶ, μόνο όταν τούς άκούνε νά συζητάνε οί αξιωματικοί γελάνε.

Γιατί γελάνε;

Κι' ὕστερα:

—Τι έκανε ο Μανῶλης και τὸν έχουνε μέσα;

—'Ενας λόγος. Νά ή αίτία.

Μά πάντα βρίσκεται μιὰ αίτία.

—'Ενας αξιωματικός, κανόντας τους θεωρία πάνω στο περιστατικό τοϋ Μανῶλη, τούς τὰ ξήγησε έτσι:

—'Ο Μανῶλης εἶναι άνταρπέας, πολεμάει νά χαλάσει τή θρησκεία και τήν οικογένεια, πού τόσο μοχτή-

σαμε νά τὰ φέρουμε στο ύψος πού στέκονται.

'Ο Τριβέλας σκέφτεται.

Η ζωή του, τὰ λόγια τὸν συναδέρφων του, όταν ήταν πολίτης, ή ζωή του στο στρατό, όλη τή βδομάδα φάβα, φασόλια, φακές και κάποτες κρέας βωδινο, μόνο τὸ μεσημέρι, νά σοϋ πέφτει ένα ολάκερο βωδινο γόνατο, πού μόνο νά τὸ βλέπεις σοϋρχεται νά κάνεις έμετό. Κι' ή ζωή στο σπίτι τοϋ Ταγματάρχη, καθε μέρα βρισιές και νάναι παραπεταμένος σάν τὸ σκυλι και τὸ πανε κι' έλα τὸν παιδιῶν στο σχολειο, πού τὸν χτυπάνε και τὸν κάνουν τέτοια μαρτύρια σα νά εἶναι παιχνίδια και τοϋρχουνηται παλι στο νοϋ οί γούβες με τὰ νερά πού τσαλαβουτοϋσε, όταν ξεκίνανε νύχτα, για τὸ σπίτι του.

—'Αχ! τί γίνονται τὰ λεφτά τοϋ Δήμου και τοϋ κράτους; Κι' ὕστερα τὸ τί σε κόβει τί κάνει ο άλλος, τὸ-πίστευε και μη ξεϋνα» τὸν παπάδων, κουταμάρες πού μες τις φουρνιρουν για νά μες ρίχνουν σταχτη στα μάτια και νά μη δίνουμε προσοχή σ' ὅτι γίνεσαι γύρω μας...

Κι' ο Μανῶλης στη φυλακή, γιατί εἶπε νά μη χτυπήσουμε τούς πατεράδες μας κι' αν δὲν φοϋς χτυπήσουμε μεἶς, τούς χτυπάει ή ζωή, ή ύγρασία και τ' άντιμόνιο, ή κούραση για τούς παλιάτσους και τις χορευτρες, τὸ πούλημα τοϋ κορμιου τὸν «κοινῶν». Νά ή ζωή, πόσο πίσω εἶμουνα και τί κουτός πού θά φαινόμουνα, σάν οί συνάδερφοι πολεμάγανε νά μ' άνοιζουνε τὰ μάτια.

Κάνει ακόμα σκέψεις, καθώς τηράει, καθισμένος στον ξύλινο καναπέ τοϋ τσαντιριου, μπροστά στους παλιάτσους, πού καρπαζόνουνηται και βγάζουν τις στριγγιές φωνές άπ' τὰ χαλασμένα τους λαρύγγια. Κοιτάει ολόγυρα, λιγοι άντρες κακοντυμένοι, άξούριστοι, ένας φαντάρος από τὸ σύνταγμα τους, πού χασκογελάει και ή γυναίκα, πού βγάζει τὸ δισκοπης, νά μαζέψει λιγες δεκάρες, για

τόν κόπο της πού χόρευε τόσην ώρα, σκορπώντας χαμόγελα, πολεμώντας νά κάνει σκέρτσας, και δείχνοντας τις βρώμικες γάμπες της και τὰ κατάμαυρα δόντια της.

Οί πιὸ πολλοί άπ' τούς πελάτες, έχουν τὸνα χέρι στην τσέπη τους και τάλλο πάνω της, όταν περνάει από μπρός τους και κείνη τὰ δέχεται όλα χωρίς μιλιά, μόνο χαμογελάει, χαμόγελο πικρας. Και τὸ σαντοϋρι με τὸ ταμποϋρλο, χτυπάνε και σκορπάνε νότες, πού σε ξεκουφαίνουνη. Κι' ο τραγουδιστής βραχνός:

Φτώχεις, μέσα στην πλάση τούτη, έχεις τὰ πιὸ καλά παιδιά...

—'Αχ! Ναι, έχεις τὰ πιὸ καλά παιδιά, λέει κι' ο Τριβέλας.

Κι' οί παλιάτσοι ξακλουθάνε τὸ καρπάζωμα.

Σηκώνεται, βγαίνει έξω, παίρνει τούς δρόμους· όλα στο νοϋ του εἶναι σκοτεινά, συλλογιέται πῶς μόλις πάει στ' άφεντικού του, έχει νά πλύνει τὰ μεσημεριάτικα πιάτα, νά σκουπίσει όλη τή σκάλα τοϋ σπιτιου και νά κάτσει νά φάει τὸ λίγο τυρι πού τούς δώσανε τὸ μεσημέρι:—τις Κυριακές τὸ βράδυ δὲν έχει συσσίτιο.

—Κι' έχω ακόμα τρεις μήνες νά τραβήξω, συλλογιστηκε.

Ξακολουθῶντας, ως τόσο, νά περνάει ο καρπὸς τὸ ἴδιο μονότονος μόνο τώρα με τις ζέστες, νά ὠλεἶ άθυναμία και πυρετοκοκου-κόπου, γίνενη συχνά στο γαστρο. Μά τι υἱο. Μόνο κάτι σταγόνες πάνω στο ψωμί τοϋ ρχνη ο νοσοκόμος, μά τίποτα, όλο θελει νά κάθεται κι' έχει στην καρδιά του τή λαχτάρα της άπόλυσης.

—Και πῶ, νά γυρνῶ με τὰ στρατιωτικά, εἶπε και ξανάλεγε νά κάνω κανά μεροϋλι τοϋ λχιου...

"Αδεια όμως δὲν τοϋ δίνανε καθημερινή και τις Κυριακές, πού νά βρεἶ, πού εἶναι όλα κλειστά;

Κι' έκεινη ή ντροπή του δέ λείει νά τόν άφίσει.

— "Αχ! ό πόνος τής φτώχειας θά μέ τρελλάνει κι' είναι δλες οί πόρτες κλειστές.

**

"Ηρτε ό καιρός τής άπόλυσης.

Γυρνάει τώρα ό Τριβέλας στούς δρόμους μόνος κι' έρημος, παρέα δέν έχει, μόνο ένας πρώνη συνάδερφος, πού τώρα έχει καρότσι, τοῦ δίνει άσυλο γιά τή νύχτα.

Ό ήσυχος Τριβέλας μισάει τούς άνθρώπους γιά τό κακό πού τοῦ κάμανε κι' ή Ιδέα τής έκδίκησης φουντώνει μέσα του.

Όμως, ό καιρός νά πεθάνει πλησιάζει.

"Η πείνα κ' ή άρρώστια, δώρο κι' αυτό γιά τούς κόπους του, ό πυρετός πού τοῦρχεται σχεδόν κάθε μέρα, ό ύπνος του μέσ τό καρότσι, μαζύ μέ τόν παλιό του συνάδερφο πού σφίγγονται δυο πιότερο μποράνε γιά νά γλυτώσουνε τίς σφυριές τοῦ

άγέρα, μέ τά ψίχουλα πού τούς δίνει τό φτωχό τους μεροκάματο.

Κι' ό πόνος; Ό πυρετός; ή άναδουλειά; Τό καθένα μόνο του, κρύβει τό θάνατο.

**

— Ό Τριβέλας πεθαίνει, λείει ό σύντροφος στήν παρέα του, ένα πρωί. Δώστε κάτι τις νά τόν πάω στό γιατρό, άδέρφια, είναι φριχτό νά πάει σάν τό σκυλί στ' άμπέλι.

— Άπ'τό κεφάλι του, ή συλλογή τόν έφαε.

— "Όχι τ' άφεντικά μας.

— Στο διάολο κι' αυτό.

Πάνω στό καρότσι ό Τριβέλας ψυχομαχάει, γύρω γύρω ή παρέα τοῦ συντρόφου συζητάει.

**

"Έτσι έζησε κι' έκλεισε τά μάτια ό Τριβέλας. Κάποιο κάρρο κίνησε, κάποια ψυχή έφυγε. Ό πονεμένος Τριβέλας...

ΓΙΩΡΓΟΣ Μ. ΠΟΛΙΤΑΡΧΗΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ

Η "ΑΓΟΡΑΣΤΡΙΑ," ΤΟΥ ΠΑΣΣΕΡ

"Η Μαρίκα Κοτοπούλη είναι ή μεγαλύτερη δύναμη τοῦ σημερινού έλλ. θεάτρον. Καί ύστερα από μιá δυνατή και άνώτερη δημογογία της, τά παραστατήματα και οί πρόχειρες εμφάνισεις πού κάνει γιά νά τραβηχτεί κόσμος στό ταμείο και νά πάει καλά ή επιχείρηση, ξεχνιούνται όλότελα.

"Η «Αγοράστρια» τοῦ Πασσέρ, ήταν μιá άνώτερη δημογογία τής Κοτοπούλη.

Θέατρο, βέβαια, μέ τή σωστή έννοια τής λέξης θά πει: "Έργο καλό, θεατρικοί καιοί, κίνηση, ομαδική έμφυνηία, ταιριαστό κοστοῦμι, σκηνικό, μουσική ίσως, όλα μαζί. Μά τέτοιο θέατρο σ' έμάς έδω δέν υπάρχει, γιατί χρειάζεται δουλειά πολλή, σκοτούρες και πολλούς καλούς συνεργάτες. Τήν πολλή δουλειά και τίς σκοτούρες δέν τίς αγάπάει ό ρωμηός, και μάλιστα ό θεατρίνος, γιά τά έξοδα έχει αντίρρηση ό ταμίας. Και γιά τούς πολλούς καλούς συνεργάτες...

Τώρα θυμάμαι τήν κατάρρα πούχε δώσει, λένε, ό άγιος σ' ένα χωριό τής Κεφαλληνίας, νά μη ζουν περισσότεροι από τρεις σέ κάθε σπητικό.— Δεύτερος καλός θεατρίνος μπορεί νά φτουρώσει σέ ρωμείο θέατρο; Τόν χειροκροτήσανε, τούπαν πώς παίζει καλά; "Ετελείωσε! "Αποτραβιέται, μαζεύει καμπόσους χασομέρηδες και ρεμπεσκέδες και κάνει δικό του θέατρο.

"Από τό θίασο τής Μαρίκας Κοτοπούλη ώστόσο, δέ λείπουν οί καιοί ήθοποιοί. Λείπουν όμως, ή πολλή δουλειά, οί σκοτούρες και τά έξοδα. Κ' έτσι ή παράσταση τής «Αγοράστριας» δέν ειχε κα-

νένα άλλο ενδιαφέρον, παρά μόνο τή δημογογία τής Μαρίκας.

Λέμε πώς από τό θίασό της λείπουν ή δουλειά, οί σκοτούρες και τά έξοδα, γιατί δουλειά και σκοτούρα είναι νά καλοδιαβαστεί και νά μελετηθεί καλά ένα έργο πριν γίνει ή διανομή κι' αρχίσουν οί πρόβες, σκοτούρα και έξοδο νά βρεθεί ό καλός σκηνογράφος, άς άφίσουμε πού θά επιβάλει και μιá μακέττα, μά πού πολύ μελέας κι' έξοδο, ένας σκηνοθέτης πού θά τά κάμει μέ μέτρο και νόημα όλα αυτά.

Κάτι τέτοιο γίνεται μόνο πού και πού, σά μιá ένεση πού θά σώσει τήν καλλιτεχνικήν ύπόληψη τοῦ θιάσου. Τότε φωνάζεται ό Μελάς ή έρχεται ό "Ισπανος! Θαμόρα γιά νά γίνει και λίγος θόρυβος.

Και ή «Αγοράστρια», ένα έργο πού δέ βασίζεται σέ μιá γερή ψυχολογία, αντί νά σωθεί άπ' τή μαεστρία τών έρμηνευτών του, άπογίνεται.

Μιá μεγαλομένη κοπέλα γιά νά μη μείνει στό ράφι, αγοράζει έναν παιδικό της φίλο, και άφοῦ τόν έχει στό χειρ, τόν κάνει νά χορέψει στό ταψί. Μά εκείνος βρίσκει και τής γνωρίζει τά λεφτά της φεύγει και ή μεγαλομένη κοπέλα άυτόχτοει. Βαλμένο καλά στή γενική του γραμμή, άφησε στίς λεπτομέρειες πολλές φορές ανεξήγητη τή δράση. "Αγοραζότανε συνειδητά ή άσυνειδητά ό Ζυλμπέρ στήν α'. πράξη; Κι' ή αγοράστρια συνειδητά ή άσυνειδητά τόν αγοράζει; Ό Ζ. θάτανε ίσως ένας άνθρωπος τρομερά άδύνατος. Μά εκείνος τοῦ κ. Γαβριηλί-

δη, ήταν βαρύν και θετικός. Ένας πατέρας—του Ζιλμπέρ— ήταν άτυχος, όπως τον έφτιασε ο συγγραφέας κι' αυτόμα πιά άτυχος όπως τον έστησε ο έρμηνευτής του.

Από τον κ. Τσαγανέα δέ μπορούμε πιά να περιμένουμε τίποτα. Ο ρεαλισμός του τον κάνει τρομερά άσκημο στην σκηνή και άσκημία στο θέατρο δέ δικαιολογείται. Στηρίζαμε έλλειδες στο μαθητή της Έπ. Σχολής, όταν εμφανίζοτανε στις έπιδείξεις της. Μά πήρε δρόμο κακό. Είναι ο πατέρας του Ζ. ένας καλός άνθρωπος. Τότε γιατί είνε βύρβαρος και ταπεινός στην άγοράστρια και φέρονε γενικά όπως φέρονται ο κ. Τσαγανέας; Είναι κακός και πρότυχος; Τότε πώς δικαιολογείται η άγάπη που του έχει ο πατέρας της άγοράστριας, ο... δυστυχισμένος ο Λογοθετίδης; Σ' αυτόν ήτανε πάλι γραφτό να στραπατσάρει—χωρίς να φταίει ο ίδιος—τόν πιά καλογραμμένο ρόλο του έργου, του πατέρα της άγοράστριας, ενός παλιού δικαστικού, που με κρίση κι' άνωτερότητα ξέρει ν' ακολουθεί την καλή του την κόρη στις πιά τοιμηρές της πράξης.

Θά του δώσανε το ρόλο—ρόλο που θάβγαζε στο θέατρο της Μαρίκας μόνο ο Γιαννίδης— ή για να μη λείψει η φίρμα του απ' το πρόγραμμα ή για να μην είναι πιά βαρύν το δράμα. Κι' αυτό ήταν η μεγαλύτερη άτυχία της βραδυάς. Άναγκάζοσσαν να γελάς εκεί που είχες ανάγκη να σταθείς βαρύν.

Κι' ούτε κωμωδία, ούτε δράμα. Όλα αυτά ώστόσο τά είδαμε και τά σκεφτήκαμε μετά, άφου βγήκαμε απ' το θέατρο. Γιατί τη βραδυά όλη μας την είχε γιομίζει η Μαρίκα, με την άλήθεια, τήδύναμη και τήνμορφιά της Τέχνης της. Αύτη μόνη της, μόρεσε να μας δώσει μιάν άνωτάτη θεατρική συγκίνηση.

Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Γρηγ. Ξενοπούλου, «Νά ξαναπαίρεις τη γυναίκα σου».

Τό σπουδαιότερο θεατρικό γεγονός του ήγνα που μας πέρασε ήταν τό ανέβασμα

από τό θέατρο της Άλικής στο θερινό θεατράκι της όδου Ίουλιανού, του νέου έργου του Άκαδημαϊκού κ. Ξενοπούλου, με τόν τίτλο «Νά ξαναπαίρεις τη γυναίκα σου». Ο κ. Ξ. εκπρόσωπος, περισσότερο από κάθε άλλον, της μεσαιας άστικής μας τάξης περιώρισε άνεκαθεν όλάκερο τό έργο του στο ζωγράφισμα της τέξης αυτής και προσπάθησε, είτε γράφοντας ήθογραφίες και μυθιστορήματα, είτε δίνοντας θεατρικά έργα, να συντελέσει μ' όλο τόν όγκο της παραγωγής του και τήν άμφίβολη τέχνη του, στην άποκλειστική έξύψωση και άποκατάσταση της τάξης αυτής. Όλα τά έλαττώματα που παρουσιάζει στα μάτια του, τά χτύπησε είτε άμεσα, είτε έμμεσα και σύγχρονα έξύψωσε και κυριολεκτικά έπλασε τύπους, που, σύμφωνα με τήν αντίληψή του, αποτελούνε τό τέλειο, μέσα στο πλαίσιο πάντα της τάξης που είχε ύπ' όψη του.

Έτσι και με τό καινούργιο του έργο. Νόμισε πως η έσωτερική κρίση του γάμου στους άστούς, όφείλεται στην έλλειψη των παιδιών. Όταν αυτά υπάρχουν άπασχολούνε τόσο πολύ τη γυναίκα, που να μη σκέφτεται ούτε τα φτιασιδια, ούτε τόν απαραίτητο όφλο, που—φυσικά—τόν έπιβάλλει περισσότερο ή μόδα της τάξης, παρά τό γούστο. Γύρω από τήν κεντρική αυτή ιδέα, που και ξεχωριστά ο κ. Ξ. τήν προπαγάντισε, γράφοντας στις έφημερίδες άρθρα και χρονογραφήματα, για να προπαρασκευάσει τό κοινό, έγραψε τό πάρα πάνω έργο του. Μά μ' όλη τή φινέτσα του ύφους και άρκετές έξυπνάδες σερβιρισμένες με άστικό αλάτι και άρκετά τεχνικά, χάρι στην πείρα του, ο κ. Ξ. δέν κατάρθωσε να δώσει ένα έργο ζωντανό, με άνώτερη έμπνευση που να μπορεί να συγκινήσει πραγματικά και να διδάξει τό θεατή κάτι καλό ή να άφίσει κάποιαν έντύπωση και να του βνήσει μερικές άνώτερες και βαθύτερες σκέψεις. Παρουσιάζει βέβαια τή σαπίλα της σημερινής άστικής κοινωνίας και μάλιστα σε βαθμό κατώτερο από τήν πραγματικότητα, μά όλα αυτά είναι άρκετά γνωστά. Η κρίση του γάμου στη σημερινή κοινωνική σύνθεση έχει πολύ βαθύτερα τά αίτια, από κείνο που τής βρίσκει ο κ. Ξ. Η άνυπαρξία των παιδιών είναι κι' αυτή ένα φαινόμενο της κρίσης αυτής, μά όχι και η αίτία. Τά πραγματικά αίτια της κρίσης αυτής τά ξέρει πολύ καλά ο κ. Ξ. Μά θάταν έγκλημα να τά διαλαλήσει, γιατί έτσι θά ξέφευγε από τά όρια που του έπιτρέπει η τάξη του. Δέν θαχε άλλωστε γι' αυτό, ούτε τό θάρρος, ούτε τήν έμπνευση. Πενήτα χρόνων όμοιόμορφη «φιλολογική» παραγωγή και ό τίτλος του Άκαδημαϊκού, δέν έπιτρέπουν τέτοιες παρεκτροπές τώρα στα γεράματα.

Μυλ.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Λευτέρη Ξάνθου, «Παράφρονες ιστορίες», πεζά τραγούδια.

Τό πεζοτάγουνδο, είναι ένα είδος της τέχνης του λόγου, που δέν έχει καλλιεργηθεί εύνότερα στον τόπο μας. Ύστερα απ' τόν Ροδοζαγάλη, που έγραψε άριστοποιητικά πεζά τραγούδια, μά στην καθαρεύουσα, και μερικοί άλλοι, όπως ο Παπαντωνίου, ο Ροδάς, ο Λαπαθιώτης, ο Οθράνης και Ίωσς και δυό - τρεις άκόμα, καλλιεργήσανε αυτό τό είδος συστηματικά και μ' επιτυχία. Τό πλείστο όμως των λογοτεχνών μας άπόφυγε ν' ασχοληθεί μ' αυτό, γιατί είναι ένα από τά δυσκολότερα είδη της λογοτεχνίας, που άπαιτεί έξαιρετική μαεστρία, μεγάλη προσοχή και δυνατό κι' έμπειρο τεχνίτη.

Οί νέοι όμως σήμερα, Ίωσς από τη σφαλερή αντίληψη πως τό πεζοτάγουνδο, μη έχοντας ρίμες και μέτρα κι' άκόμα τήν τεχνική ένός τραγουδιού και τις δυσκολίες της στιχογραφίας, τους είναι εύχερότερο για να εκφραστούνε, καταπιάνονται μ' αυτό χωρίς σύστημα και προ πάντων χωρίς γνώση της τεχνικής του και δέν κατορθώνουνε να δημιουργήσουν τίποτα τό αξιόλογο.

Ο Ξάνθος, διαλέγοντας τό είδος αυτό για να γράψει, έκανε μεγάλο σφάλμα. Γιατί και ξέρι να γράψει και, προ πάντος, έχει βρει τό σωστό του τό δρόμο. Όλα του σχεδόν τά θέματα έχοννε ένα κοινωνικό περιεχόμενο, είναι επαναστατικά. Ο Ξάνθος βλέπει, υιοθέτει, συγκινείται από τή σαπίλα και τό βούρκο της σημερινής κοινωνίας και επαναστατεί, πετώντας της κατάμουτρα τήν περιφρόνησή του και τήν καυστική του σάτυρα και ειρωνία.

Μά ο επαναστατισμός του αυτός δέν έχει ακόμα άποχτήσει συνείδηση:

“Ο! Άν όλοι οι άνθρωποι είχαν στα χέρια τους από ένα κασμά, πόσον ο κόσμος θάταν ήλλοιώτικος!”

κι' έτσι ο Ξάνθος περιορίζεται μονάχα στο να εκφράζει ειδικές και νά διαπιστώνει, με μιάν παρατηρητικότητα άρκετά ψυχολογημένη και μ' έναν τρόπο δικό του, όλη αυτή τήν ψευτιά που τόν πνίγει, χωρίς να προχωρεί και πάρα κάτω. Δηλαδή επαναστατεί με ειλικρίνεια και με αιδόρημη αγανάχτηση, μά χωρίς να είναι επαναστατής συνειδητός, χωρίς να πιστεύει και ν' αγωνίζεται κι' ο ίδιος για τήν επανάσταση.

Όμως κι' έτσι όπως μας παρουσιάζεται, φτάνει και παραφτάνει μάλιστα. Γιατί μάς δίνει έλλειδες πολλές και βιάσιμες για τό μέλλον και για τήν εξέλιξη του. Είναι νέος ακόμα κι' έτσι έχει όλο τόν καιρό να τοποθετήσει και να διαθέσει τις έμπνεύσεις του και τόν έαυτό του στον άγωνα για τό γρέμισμα της σάπιας αυτής κοινωνίας, που κι' ο ίδιος τόσο πολύ τήν έχει μισήσει. Μά πρέπει να προσέξει πολύ στο είδος αυτό που διάλεξε. Τά πεζοτάγουνδά του «Θάνατος στη νύχτα», «Πείνα», «Ρεπορτάζ», «Έξωση», «Κληρωθήκανε τά λαχεία», «Ύστερα από μιάνάμχη», είναι πολύ καλά, άν τά πάρουμε σαν πρωτόλεια, έχοννε βαθειά και ψυχολογημένη παρατήρηση, υποβάλλουνε μιάν έντονη συγκίνηση με τόν πόνο και τή στοργή που κλείνονε για τόν καταπιεζόμενο άνθρωπο, τό θύμα της αίσχρης έμετάλλεψης απ' τό αίσχρότερο κοινωνικό συγκρότημα, τό

α τωχό, ξινασμένο απ' τόν νυχτερινό κρού, αλήτη, πού:

Είχε σουφρωμένα τὰ χεῖλια,
Γωσ γιὰ νὰ φύσει κάποιον,

ἢ γιὰ τὸν πεινασμένο ἄνεργο, πού πα-
ραληρεί μπρὸς σ' ἕνα καρβέλι ψωμοῦ,
ἢ γιὰ τοὺς ἀδικοσκοτωμένους τοῦ ἀπάν-
θρου πολέμου:

Μιά φωτοβολίδα ἔσκασε ψηλά.
Καὶ στὸ φῶς τῆς φάνηκεν ἕνα χέρι,
ποῦχε ξεχαστέ: ἔξω ἀπὸ τὸ λάκκο.
Εἶχε τὰ δάχτυλα ἀνσιχτά πρὸς τὸν οὐ-
ρανό,

Μὰ ζημιώνονται στὴν ἐκτέλεσή τους,
στὴν τεχνική τους. Ἔχουνε μὰ μονο-
τονία στὸ ὕφος, πού εἶναι στεγνό, καὶ
σχεδὸν δημοσιογραφικὸ, θάλεγα. Γι' αὐ-
τὸ ὁ Ξάνθος πρέπει νὰ προσέξει, ν' ἀ-
φίσει τὸ πεζοτραγούδο, πού δὲν εἶναι
γιὰ τέτοια θέματα, ἢ θέλει πολὺ δυνα-
τὸ τεχνίτη, καὶ ν' ἀρχοληθεῖ καλύτερα
μὲ τὸ διήγημα. Εἶμαι βέβαιος πὼς ἔτσι
θὰ μᾶς παρουσιάσει πολὺ καλὴν ἐργασία,
γιατί, τὸ ξαναλέω, μ' ὅλα του τὰ λάθη
καὶ τὶς ἐλλείψεις καὶ ἔξεραι νὰ γράφει
καὶ ἔχει μπεῖ σ' ἕνα καλὸ δρόμο.

Νικηφόρου Βρεττάκου, «Κατεβαίνοντας στὴ σι- γὴ τῶν αἰώνων», ποιήμα- τα.

Κάθε νέος πού ἀρχίζει νὰ γράφει καὶ
πού ἔχει κάτι νὰ πεῖ, πρέπει πρῶτα νὰ
κάνει ἕνα λουτρό ἀπολύτρωσης. Νὰ λυ-
τρωθεῖ ἀπ' ὅλη τὴ σαπρία τῆς ρουτινιέ-
ρικης τέχνης, καὶ νὰ δημιουργήσῃ εἰλι-
κρινὰ καὶ μὲ πίστη ἀληθινὴ στὸν ὑπέρο-
χο προορισμὸ τῆς τέχνης, μὰ καὶ χωρὶς
νὰ ἐπιδιώκει νὰ κάνει ἐντύπωση—πού
διαλένεται πολὺ εὐκόλα καὶ πολὺ γρήγο-
ρα—μόνο καὶ μόνο γιὰ ν' ἀκουστῆ τὸ
ὄνομά του. Τέτοιος ἀκριβῶς νέος
εἶναι καὶ ὁ Βρεττάκος.

Ἐπηρεασμένος ἐντελῶς ἀπὸ τὴν ἀναο-
χικὴ ποίηση τοῦ Κανέλλη, «τὰ Ρίγη
τῆς Γῆς» καὶ χωρὶς νὰ κατέχει καλὰ τὴ
συχουρογικὴ τέχνη, πέφτει κυριολεκτικὰ
σὲ—πὼς νὰ τὸ πῶ;—ἐξεζητημένες ἀνα-
γοῦλες. «Κατεβαίνοντας στὴ σιγὴ τῶν

αἰώνων» εἶναι ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου
του. Τίτλος ὑποβλητικὸς καὶ ἀκατα-
νόητος καὶ πού ὑποβάλλει ἀπὸ τὴν
πρῶτη στιγμή τὴν ἐντύπωση τοῦ τι πρό-
κειται νὰ διαβάσει κανεὶς κάτω ἀπ' αὐ-
τὸν. Μὰ ἄς ἀκούσουμε ἕνα τετραστίχο
ἀπὸ ἕνα ποίημά του μὲ τὸ μυστηριώδη
κο τίτλο: «Τὸ ἔκκρεμὲς τῆς ψυχῆς μου
πάνω ἀπ' τὴν κοιλάδα τῆς ματαιότη-
τος»:

Δέν εἶναι μέρα, μήτε νύχτα.
Δέν εἶναι λύπη, οὔτε χαρὰ.
Δέν εἶμαι σῶμα, μήτε πνεῦμα
δὲν ἔχω πόδια, οὔτε φτερά.

Τι εἶναι λοιπόν, ὅπως φωτάγανε στὰ
παλιὰ ἔξεραι «αἰνίγματα πρὸς λύσιν»
τῆς Διάπλασης τῶν παιδῶν;

Καὶ πάρα κάτω:

Τὸ δρόμο ὁ πολυέλαος μου φωτᾶ τῆς
πλάσης.

Τοῦ δημιουργοῦ τὸ χάρτη βλέπω στὴ σι-
γῇ μου.

Ἄνθρωποι! Δοκιμάστε ν᾿ ἄνθετε μαζί μου
στὴν ἐπιφάνεια περιστερῶν τῆς θαλάσ-
σης...

Ἄλλοίμονο ἂν δοκιμάσουμε νὰ πᾶμε
μαζύ του! Σίγουρα δὲ θᾶνε καλὰ τὸ
παιδί...

Εἶναι φοβερὸ νὰ βλέπεις ἕνα νέο πού
σκέπτεται, διανοεῖται καὶ δημιουργεῖ,
νὰ πᾶσκει ἀπὸ ἕνα τέτοιο ἀνάτο μπλα-
ξεδισμό, ἀπὸ ἕνα τόσο ἐγωϊστικὸ—στὸ βᾶ-
θος—νυχιλισμὸ. Γιατί ἔτσι μᾶς δείχνε-
ται ὁ νέος αὐτὸς ποιητῆς. Δὲ συγκινεῖ-
ται ἀπὸ καμμιά πίστη καὶ κανένα ἰδιω-
κό, ἀγνοεῖ ὀλότελα τὰ κοινωνικὰ προ-
βλήματα, πού δὲν ἀφίνουν σήμερα κανέ-
να ἀσγκίνητο, δὲν πιστεύει στὸν ἄνθρω-
πο, οὔτε σὲ καμμιά ἠθικὴν ἢ πνευματι-
κὴν του ἀξία, δὲν πιστεύει σὲ τίποτα.
Κι' ἀκόμα, ὅπως εἶναι ἐπόμενο ἄλλω-
στε, δὲ μπορεῖ νὰ καταλάβει τὴν ἀξία
πού ἔχει στὴν ποίηση ἢ ἀπλότητα στὴν
ἐκφραση καὶ στὴ διατύπωση τῶν νοημά-
των. Γι' αὐτὸν, πού δὲν ἔξεραι καλὰ-κα-
λὰ τι θέλει νὰ πεῖ, εἶναι ἀπαραίτητη
αὐτὴ ἡστρωφρότητα καὶ τὸ ἀκαταλαβίσι-
μο ὕφος. Μὰ ἔτσι δὲ θὰ μπορέσει ποτέ,
μὲ τὶς ἐπικίνδυνες ἀκροβασίες τῆς φιλό-
δοξας κι' ἀναρχημένης πέννας του, πα-

ραδόνοντας στ' ἀνήλιαγα σκοτάδια τῆς
ταραγμένης κι' ἀκαταστάλαχτης σκέψης
του, νὰ δημιουργήσῃ ἕνα ἔργο ἢ ἕνα ποι-
ήμα μὲ ἀνώτερη πνοή, πού νὰ κατορθώ-
ναι—γιὰ νᾶνε ἕνα ἔργο τέχνης—νὰ με-
ταδίγει τὴ συγκίνηση τοῦ δημιουργοῦ
του καὶ σ' ὅποιον ἄλλο τὸ διαβάσει.

Δείμου Φλέγγα, «Ὁ νυχτι- βάτης», πρόζες.

Ἔνας ἀκόμα νέος, πού θέλει νὰ ἐκ-
φράσῃ τὴν ἀνησυχία τῆς ψυχῆς του καὶ
τὶς ἐμπνεύσεις του, μὲ τὸ δύσκολο εἶ-
δος τῆς πρόζας. Ὁ «νυχτιβάτης» τοῦ
Φλέγγα, εἶναι ἕνα μικρὸ βιβλιαράκι μὲ
πεζοτραγούδα—πρόζες θάλεγα καλύτερα
—καλογραμμένα, πού ἔχουνε ὅλα ἕναν
ἑσωτερικὸ σύνδεσμο μεταξὺ τους, μὰ
πού δὲ μᾶς λένε τίποτα. Γιατί ὁ Φλέ-
γγας, ὅπως κι' ὁ Βρεττάκος, δὲν ἔξεραι
ἀπὸ τί ἐπιρροὲς χειραγωγούμενος, εἶ-
ναι κι' αὐτὸς ἕνας ἀναρχημένος. Μισοῖ
τοὺς ἀνθρώπους, δὲν πιστεύει σὲ τίποτα
καὶ βγαίνει στοὺς δρόμους μὲς' τὴ νύχ-
τα μόνος κι' ὀλόγυμος (συμβολικὸ!) γιὰ
νὰ μᾶς πετάξῃ τὴν εἰρωνία του, τὸ μί-
σος του, τὶς ἐξεζητημένες σοφίες του κι'
ἀκόμα γιὰ νὰ μᾶς φωνάζῃ ἕναν ὕμνο
στὴν «Ντεμπελιά!» Κι' ὅλα αὐτὰ ἀπὸ
ἕνα νέον, πού δὲ θᾶγει περᾶσει τὰ εἰκο-
σὶ του χρόνια.

Νέοι κι' ἔμει, θᾶμαστε πρόθυμοι νὰ
δεχτοῦμε μὲ συμπάθεια κάθε ἐκδήλωση
καὶ δημιουργία νέου, πού θὰ μᾶς ἔδινε
ἔστω καὶ μικρὴν ἐλπίδα, γιὰ τὴν ἐξέλιξή
του. Μὰ ὁ Φλέγγας δὲ μᾶς δίνει τέτοιαν
ἐλπίδα. Βέβαια ἔξεραι νὰ γράφει, ἔχει ὕ-
φος πρωτότυπο καὶ δικό του, μόνο πρέ-
πει νὰ προσέξει τὴ δημοτικὴ πού γράφει
καὶ μερικὸς ἰδιωματισμὸς πού μετα-
χειρίζεται, ὅπως «χτηνὰ», «βουϊτὸς» κ.
τ.λ. Ὅμως δὲ θὰ κατορθώσῃ νὰ δημι-
ουργήσῃ τίποτα ἀξιόλογο καὶ πρὸ πάν-
των ἀληθινὸ, ἂν δὲν κάνει πρῶτα μιὰ
γενικὴ ἀναθεώρηση στὶς ἰδέες του καὶ
τὶς ἀναρχικὲς ἀνησυχίες τῆς ἀρρωστη-
μένης φαντασίας του.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

Γ. Σ. Δούρα, «Τραγοῦ- δια τῆς ζωῆς», ποιήματα.

Ὅταν πῆρα στὰ χεῖρια μου τὸ βιβλί-
ο αὐτὸ τοῦ κ. Δούρα καὶ εἶναι τὸ πέμπτο
τοῦ βιβλίου θαρῶν, ποιὸς ἔξεραι, εἶπα, τι
ἔμουν καὶ τι ἐγκώμια νᾶζει τονίσει
καὶ πάλι ὁ κ. Δ. στὸν Ἐρχοβά του. Για-
τί ὡς τώρα τὸν κ. Δ. τὸν ἔξεραι ἕναν
θηρηκεντικὸ ποιητῆ, πού θέλει νὰ κατη-
χῆσει κόσμος στὴ δοξασία του. Καὶ γιὰ
νάμαι εἰλικρινῆς, σκέφτηκα γιὰ μιὰ
στιγμὴ νὰ μὴ κοπιᾶσω διαβάζοντάς το.
Γιατί τὸ θαρῶν ἐγκληματικὸ, τὴ στιγμὴ
πού τόσα καὶ τόσα ζητήματα ἀπασχο-
λοῦνε σήμερα ὀλάκερη τὴν ἀνθρωπότητα
καὶ πού μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ ταπροσέχου-
με καὶ νὰ τὰ παρακολουθοῦμε ὅσο μπο-
ροῦμε, νὰ βρίσκονται ἄνθρωποι νὰ χά-
νουν τὸν καιρὸ τους, διαβάζοντας, ἢ καὶ
γράφοντας ἀκόμα, ὕμνους καὶ ἐγκώμια
στοὺς πεθαμένους θεοὺς. Στοὺς θεοὺς
αὐτοὺς πού ποτέ τους δὲν πιστεψαν
καὶ δὲν τοὺς προσκύνησαν συνειδητά,
δίχως ταρτουφισμό. Ἡ ζωντανία ὅμως
τοῦ τίτλου τοῦ βιβλίου του αὐτοῦ μ' ἔ-
κανε ν' ἀλλάξω γνώμη καὶ νὰ τὸ προ-
σέξω, περισσότερο ἴσως κι' ἀπ' ὅτι ἔπρε-
πε. Γιατί, λίγα μόνο τραγοῦδια του ἀν-
τιπροσωπεύουν πραγματικὰ τὸν τίτλο
αὐτὸν καὶ τὸν δικαιολογοῦνε. Κι' ἔδῳ,
πέρα καὶ πέρα σχεδὸν, βρίσκεται διάχυ-
το τὸ θρηκεντικὸ πάθος τοῦ ποιητῆ, πού
ἀπὸ τὴν πρῶτη στιγμή τὸν ἀκοῦμε νὰ
λέει πῶς:

Τραγοῦδι μου ἀναβρῶζει ἀπ' τὴ ψυχῇ,
ἕμνος ζηταί νὰ βγεῖ ἀπ' τὰ σωθικά
ἴμου...

Καὶ ὁ ὕμνος καὶ τὸ τραγοῦδι του
αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ κάποιον ἐγκώ-
μιο γιὰ τὸν Γιαχβὲ του, τὴ μοναδικὴ
πηγὴ τῆς ἐμπνεύσεως του, πού μόνος τοῦ
στάθηκε Θεός, καὶ πού θᾶναι καὶ παν-
τοπινὸς Θεός του, καθὼς μᾶς λέει.

Ὁ κ. Δ. μὲς' τὰ τραγοῦδια τῆς ζωῆς,

τραγουδάει άκόμα πάνον στά παλιά μοτιβα—με κάποιο τρόπο καλό βέβαια— τ' άστρα, την Πούλια, τo φθινόπωρο, τά λουλούδια κι' άλλα τέτοια παρόμοια μνηστοραγονδισμένα πράγματα, που δεν τόχουν σκοπό τ' άφιλότημα, όσους στίχους άκόμα κι' άν γραφόμενιά δάδτα, να μεταβάλλουν όψη ή να προσθέσουνε κάτι στην αίγλη τους...

Άκόμα έχω να παρατηρήσω πώς ό στίχος του κάποιου κάποιου έχει μια προχειρότητα και μια πολυλογία που έπρεπε ό κ. Δ. ν' άποφύγει· μερικά του δέ τραγούδια καθώς «Γιατί μανρίζει ό ούρανός;» «Πάρε πελέκι», δείχνουν πώς είναι άρκετά επηρεασμένος από τη δημοτική μας ποίηση. Ός τόσο, κάποιου κάποιου νοιώθει και κάποιον πόνο «βαθείά μες' την ψυχή του», που τόν αναγκάζει ν' αφίσει τη μοναδική πηγή της εμπνεύσης του και να προσέξει λίγο και τόν άνθρωπο. Και τότε τόν άκούμε να παίζει πάνον στη λύρα του τραγούδια σαν την «Ειρήνη», που τό παρήγορό της άγγελια φέρνει τ' όραμα που ξάνοιξε ό ποιητής «πίσω άπ' την άγρια πόρα». Και τώρα που έχει πάψει ό λαύρος της θυμός...

Μ' έλιās κλωνί στο στόμα σου νά φτά-
[σης περιστέρι,
σέ ποθοκαρτερούμε.
Νά πής, με τό κλωνάκι σου πώς πάει
[πίσ τό άγριοκαίρι
και μι' άνοιξη θά ίδοϋμε.

Κι' έπειτα από μερικάς στροφές μάς λέει πώς:

Κι' άν του πολέμου άπόμειναν, όπλα, σπα-
[θιά, μαχαίρια
σ' άλέτρια νά τά χύσουν,
Και οι οκλάβοι πιά την λευτεριά με ση-
[καμένα χέρια
νά γλυκοχαίρετήσουν.

Σέ καρτερούμε κι' έφτασες ειρήνης περι-
[στέρι

Μ' έλιās κλωνί άνθισμένο
φέρνεις θεϊκό τό μήνυμα, με της αύγης
[τό άστέρι
άπό ψηλά σταλμένο.

Πόσο διαφορετικά θύταν ή ουλλογή

του, άν είχε μερικά τέτοια άκόμα τραγούδια της ζωής.

Γενικά γι' αυτό τον τό βιβλίο, μπορού να πo πώς είναι κάποιον καλό προμήνυμα γιά την μελλοντική δουλειά του ποιητή, που, καθώς φαίνεται, βρήκατο δρόμο του.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Άναγγέλλουμε και κρίνουμε κάθε βιβλίο που μάς στέλνεται σέ δυο αντίτυπα.

Τίμου Μαλάνου—«Ό ποιητής Κ. Π. Καβάφης» (ή ζωή και τό έργο του), μελέτη.

Χρήστου Β. Καλογιάννη—«Οι έπαναστάτες».

Άντρέα Μπέλι—«Χριστός Άνέστη» έπος, μετάφραση Α. Α.—Ε.Ι.Χ.

Γιάννη Γ. Σφακιανάκη—«Διηγήματα»—Ήρώκλειο.

Κώστα Κοφινιώτη—«Έπί γης, ειρήνη», ποιήματα.

Λευτέρη Ξάνθου—«Παράφρονες ιστορίες», πεζοτραγούδα.

Δείμου Φλέγνα—«Ό νυχτοβάτης», πρόζες.

Νικηφόρου Βρεττάκου—«Κατεβαίνοντας στη σιγή τών αιώνων», ποιήματα.

Θράκη Θρύλου (Ν. Πρωτοπαπά) «Ντίνος Μαρίνης», μονόπραχτο δραματάκι—Άλεξανδρούπολις.

Λάμπρου Δ. Ζαχάρη—«Άπ' τ' άγία παλάτια», ποιήματα.

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ

ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΜΑΣ

Ό «Αυτρωμός», από τό πρώτο του φύλλο, έναν σκοπό έταξε μονάχα: Ν' αγωνιστεί. Βγάζοντας τό περιοδικό μας αυτό, που την έκδοσή του, όπως είχαμε τονίσει, την επέβαλε μια ανάγκη πραγματική—ή ανάγκη της άπολύτρωσης—συναισθανόμαστε άπόλυτν τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις του άγώνα αυτού που αναλαβαίναμε. Άγώνα σκληρού—στό διανοητικό έπίπεδο—με την κυρίαρχη αντίδραση άπ' τη μια μεριά, μ' όλα τά παρακλάδια της και τά καλόπαιδά της και με τις τεράστιες δυσκολίες μας άπ' την άλλη, να συγκεντρώσουμε και να έμπνεύσουμε την έμπιστώσυνή σ' όλους εκείνους—και πρό πάντων τους νέους—που πιστεύουνε και αγωνίζονται για τό καλύτερο αύριο της ανθρώπιότητας. Και τώρα, στο 3ο μας φύλλο, με την ευγενική ικανοποίηση τών τίμιων και ευσυνειδήτων άγωνιστών, διαπιστώνουμε πώς τό κήρυγμα του «Αυτρωμού» βρήκε την άπήχηση που έπρεπε σ' όλους αυτούς, που δέν τους έχει λερώσει ή ψευτιά κι' ό βούρκος της σύγχρονης ζωής μας!..

Οί φίλοι μας, που άπ' όλες τις μεριές μάς στέλνουν ενθουσιαστικά κι' ένθαρρυντικά γράμματα γιά την προσπάθειά μας αυτή, πρέπει να προσέξουνε τούτο: Δέ φτάνει μονάχα να διαπιστώνουνε την έλλειψη μιας τέτοιας προσπάθειας, που ό

«Αυτρωμός» ήρθε ν' αναπληρώσει και να μάς συγχαίρουνε γιά τόν άγώνα που αναλάβαμε. Πρέπει όλοι να μάς βοηθήσουνε στη δημιουργία μιας ομάδας «Αυτρωμικών», με βασική γραμμή την ένωτική προσπάθεια όλων εκείνων που θέλουνε πραγματικά ν' αγωνιστούνε γιά τη μεγάλη μέρα της άπολύτρωσης από τη σκλαβιά τών αιώνων.

Η έποχή μας, της φασιστικής τρομοκρατίας και της λυσσασμένης αντίδρασης, του έξοντωτικού πολέμου και του παράφρονου παραληρημάτος, μάς επιβάλλει έναν άγώνα προσαρμογής με τις διαμορφωμένες σήμερα συνθήκες της ζωής. Την κατεύθυνση ενός τέτοιου άγώνα θά δώσει ό «Αυτρωμός», που αποφάσισε να γίνει ό πρωτοπόρος της ένωτικής αυτής προσπάθειας, χαράζοντας ένα νέο φωτεινό δρόμο, στον όποιο καλεί όλους του τους φίλους, μα κι' άκόμα κάθε τίμιο άγωνιστή που αισθάνεται την ίδιαν ανάγκη με μάς, να' τόν άκολουθήσουν.

ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

Όστε λοιπόν τό κράτος αποφάσισε να δώσει χρηματικά βραβεία σέ διάφορους καλλιτέχνες κι' άνθρώπους τών γραμμάτων, ένισχύοντας μ' αυτό τόν τρόπο την προσπάθειά τους. Δέν έχουμε καμιάν άμφιβολία, ότι και τη φορά αυτή θά ξεχαστούν όλοτετα οι πρωτοποριακοί διανοσούμενοι και καλλιτέχνες, που είναι εν τούτοις και περισσότεροι

και καλύτεροι από τους άλλους. Στόν τόπο μας συμβαίνει αυτό τό εξαιρετικό: να είναι αδύνατο ν' αναγνωριστεί έστω και ένα ταλέντο, όταν τό ταλέντο αυτό ξεφεύγει στην εμφάνισή του από τὰ καθιερωμένα μοτίβα τής δοθολοξίας.

Η φθίση που δόρχει τήν άρχουσα τάξη, έχει προσβάλει από πολύν καιρό και τους πνευματικούς της αντιπρόσωπους. Μάλιστα αυτούς πιο πολύ, γιατί στο κάτω-κάτω ένας διανοούμενος είναι σε θέση καλύτερα απ' τους άλλους, να δει τι γίνεται στον κόσμο και να τοποθετήσει ανάλογα τόν εαυτό του. Γι' αυτό, οι νέοι τής τάξης αυτής σχεδόν δεν άκούγονται, ούτε φαίνονται, και οι παλιοί, ποιός λίγο, ποιός πολύ, δεν παράχουν ανάγκη από τήν επιβράβευση του κράτους, γιατί και έχουν κάνει τήν καρδιά τους και είναι οικονομικά ανεξάρτητοι. Έν τούτοις ή επίσημη ελεημοσύνη σ' αυτούς και μόνο θά περιοριστεί. Οι άλλοι, που έχουν και τή μεγαλύτερη ανάγκη, δεν θ' αξίζουν βέβαια «τὴν τιμή».

Τι διάβολο! Τι κράτος θά ήταν αυτό, που θ' αναγνώριζε κάποιαν αξία σ' αυτούς που τό θέλουν πραγματικό κράτος, κι' όχι κράτος μίας τάξης μονάχα;

ΕΝΙΑΙΟ ΜΕΤΩΠΟ

Ξέρουμε πως είναι πολύ δύσκολο να συμφωνήσουν δυο Ρωμηοί άπάνω στο ίδιο ζήτημα. Δέ φανατίζομαστε όμως, πως οι λίγοι διανοούμενοι, που μαζευτήκανε με πρωτοβουλία του Καρβούνη, για ν' ανταλλάξουν γνώμες σχετικές με τό σχηματισμό ένιαίου μετώπου κατά του φασισμού και τής πνευματικής ύποδοξωσης που ζητάει, δε θά μπορούσαν να καταλήξουν σ' ένα θετικό αποτέλεσμα.

Πρέπει να τό καταλάβουμε καλά, πως σήμερα δεν είναι πια καιρός για παρεξηγήσεις και διαταγμούς. Έκείνο που βιάζει όλους μας, είναι ν' αποκρούσουμε τό φοβερό κίνδυνο, που άπειλει τήν ανεξαρτησία τής συνείδησης και τήν ελευθερία τής σκέψης. Άμα κατορθώσουμε αυτό, τότε έχουμε καιρό να κατατάξουμε ό καθένας τόν εαυτό του όπου νομίζει καλύτερα. Τώρα όμως δεν επιτρέπεται άλλη σκέψη. Άλλοιώς θά πρέπει να έτοιμαστούμε να υποτάξουμε και τήν Τέχνη μας και τή σκέψη μας και

όλα εκείνα που νομίζουμε πως μας κάνουν ανθρώπους, στη χτηνώδικη βία του φασισμού, που δεν έχει όρια και φραγμούς. Και τότε θάνατο πολύ άργά πια να σκεφτούμε τι μπορεί να γίνει για να ξεφύγουμε!

ΚΑΤΑΠΤΩΣΗ !

Άπό τό Βόλο μας στείλανε μίαν εφημερίδα, τή «Λαϊκή Φωνή», από τό χρονολόγισμα τής οποίας, με ύπογραφή 'Αθως Τριγκώνης, αντιγράφουμε τὰ εξής διασκεδαστικά, μα και χαρακτηριστικά του διανοητικού ξεπεσμού τών λογίων μας:

«Στήν 'Αθηναϊκή «Έστία» τής Τρίτης 18ης 'Ιουλίου, ό μεγάλος μας ποιητής κύριος—ολογράφως—Σκίπης, δημοσιεύει ένα άρθρο «τον» γιά τόν Νορβηγό συγγραφέα Μπιένροσον, τό όποιον είναι παρμένο, με τόν τίτλο του μαζύ, από τό Γαλλικό περιοδικό «Φιλολογικά Νέα» τής 3ης Δεκεμβρίου 1932 (σελίδα 6η, στίλhes 4η και 5η) Άπό τή μετάφραση αυτή λείπουν μερικά κομμάτια που αναφέρονται ειδικώς στους Γάλλους και που αναγκάσθηκε ή να παραλείψει ή να τὰ μετατρέψει ό κύριος Σκίπης, γιά να μή τόν πιάσουνε στα πράσσα. Λείπει επίσης από τό άρθρο αυτό τό όνομα αυτού που τόγραψε γαλλικά, τού κ.— με μικρό κ—Ζάν Λεσκοφφιέ και άντ' αυτού έχει μπει φαρδιά πλατεία τό όνομα του μεγάλου Έλληνα ποιητή Σωτήρη Σκίπη, ό όποιος παρουσιάζει έτσι τήν ξένη σοφία γιά δικιά του.»

Έμεις δεν ξέρουμε τι να πρωτοθαυμάσουμε σ' όλην αυτή τήν υπόθεση ύψους και κατάπτωσης. Ύψους θράσους και άναίδειας και κατάπτωσης ήθικης και διανοητικής. Να θαυμάσουμε τό μεγάλο μας ποιητή, τόν ύποψήφιο Άκαδημαϊκό, που έναν καιρό, άν όχι και τώρα, έρωτοτροπούσε και με τό... Νόμπελ!, τή διανοητικότητα αυτών που τόν διαβάζουν και τόν θαυμάζουν κώλας (υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι!) ή τή στάση τών μεγάλοςχημων διανοουμένων μας, που, μ'

όλο που θάπεσε σύγωνα στη αντίληψή τους ή παραπάνω άχωραχτήστη πρόξηση του συναδέλφου τους, προτιμήσανε να μή βγάλουνε τσιμουδιά, αφήνοντας ένα νέο απ' τήν έπαρχία—τιμή του—να τού πετάξει τή λεοντή!...

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ

Νομίζουμε πως πάρα πολλή σημασία δόθηκε σε κάποιο βιβλιαράκι, που με τόν τίτλο «Πιστεύω» έβγαλε ό κ. Κύρου τώρα τελευταία στη σειρά τών ωφελίμων βιβλίων. Τό περιεχόμενο του δεν είναι τίποτ' άλλο, παρά τό ξαναάσχημα τών άρθρων που καταχωρίζει συχνά-πυκνά ή «Έστια», ύποστηρίζοντας μ' αυτό, περισσότερο απ' τόν άλλο τόπο, τήν αντίδραση.

Μάταια θά προσπαθήσουν όσοι ζητούνε κάποια επιστημονική δικαιολογία γιά τήν αντίδραση και τούς σκοπούς της, να βρουν έστω και ένα επιχείρημα αξιο λόγου στις σελίδες του. Τά μεγάλα και παχια λόγια, δεν έχουνε πια περαση, δε μπορούν να συγκινήσουνε τις μεγάλες λαϊκές μάζες.

Σήμερα, ή κάθε κοινωνική τάξη, είναι πολύ βαθεία και άγεύφορα χωρισμένη απ' τήν άλλη, τόσο, που τά «ιδανικά» τής μιας να μή μπορούν να συγκινήσουνε, ούτε να παρασύρουνε τήν άλλη. Παλεύουνε μεταξύ τους τόν άγώνα τής εξόντωσης και είναι τόσο πολύ προσληγμένες στην πάλή αυτή, που να μή πιστεύουν, ούτε και να σκέπτονται τίποτ' άλλο, εκτός απ' αυτήν.

Τό βιβλίο του κ. Κ., απ' όλες τις τάξεις τής κοινωνίας μας, έχει ύπ' όψει του και άποτείνεται στη μεσοία άστική μας τάξη, στους μικροαστούς, αυτούς άκριβώς που, σαν τάξη κοινωνική, έχουν πάθει καλπάζουσα και άθεράπευτη φθίση. Άπ' τήν άρρώστεια αυτή δε μπορεί βέβαια να τους σώσει τό πάρα πάνω βιβλιαράκι. Γιατί, όπως βαδίζει σήμερα ή εξέλιξη, είναι αδύνατο πια ή μεσοία άστική μας τάξη να ξαναποχτήσει τήν οικονομικήν εύρωστία, που είχεν όταν ήγήθηκε όλος του λαού μας και τόν παρέσυρε στα γεγονότα που γιναν από τά 1909 και δώθε. Η ένίσχυση του ήθικου της δε φτάνει, όπως είναι γνωστό, γι' αυτή τή δουλειά, όταν μάλιστα ή τάξη αυτή με τόν καιρό έχασε και τό στενό σύνδεσμο που είχε με τις πλατειές λαϊκές μάζες, απ' τις όποιες μόλις είχε βγει τότες και μορφώθηκε κατοπινά σε ήτοιαιτερη και χωριστή κοινωνική τάξη.

Όποτε δεν είναι ανάγκη να πολυασχολούται οι διανοούμενοι με τό βιβλίο αυτό, που, δίχως βάση, δε μπορεί βέβαια να

χει καμμιάν επίδραση, ούτε καν να πείσει, έστω και έναν άναγνώστη, πως ή αντίδραση έχει κάποια λογική κι' άληθινή βάση. Τέτοια άλλωστε βιβλία, είμαστε βέβαιοι πως από δώ και πέρα θά δούμε πολλά, άφοδ' μάλιστα γράφονται πάνω σε θέμα, που καταντάει να γίνει τής μόδας. Κι' άλλοιμονο άν κάθε φορά ξεδεύεται τού κόσμου τό μελάνι, γιά ν' αποδειχθούν ψεύτικα πράγματα, που φαίνονται μοσχά τους γιά τέτοια και που ό ίδιος έ συγγραφέας τους είναι ζήτημα άν τά θεωρεί όλο-τέλα σωστά.

Γ. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας απ' τούς αντιπρόσωπους τής σύγχρονής μας ζωγραφικής, έτσι όπως τή θέλει ή εποχή και ή αισθητική μας, είναι χωρίς άμφιβολία και ό Γουναρόπουλος. Τήν άνησυχία τής ψυχής του, τό πιστεύω τής Τέχνης του, τό σύνολο τής άρχιτεκτονικά δοσμένης τέχνης του, κατορθώνει και τό κλείνει μέσα στο δε θέλησε να μās παρουσιάσει, δημιουργώντας έτσι ένα αισθητό δικό του ζωγραφικό τρόπο, έξαιρετικά δυνατό και αξιοπρόσεχτο. Η τέχνη του Γουναρόπουλου είναι άποτέλεσμα μελέτης, άπλοποιημένης ζωγραφικής και ψυχικής καθάρσης.

Τό έργο του, που δημοσιεύουμε σ' αυτό τό φύλλο, δεν είναι καιπολύ αντιπροσωπευτικό τής τέχνης του, γιατί είναι σίτισο έργο του, κι' όχι πίνακας.

Όμως και σ' αυτό βλέπει ό άναγνώστης τό Γουναρόπουλο με τήν αισθηρά δική του σφραγίδα.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ύπάρχει μιá σοβαρή παρεξήγηση στους διανοούμενους και λογοτέχνες του τόπου μας. άπάνω στο ζήτημα τούποια είναι ή ποιά πρέπει να είναι ή επαναστατική τέχνη. Και έχοντας όλοι μέσα τους συγκεχυμένα, ή άξεκαθάριστα μερικά κεφαλαιώδη πράγματα, συζητούνε και σχολιάζουνε κάθε τι που παρουσιάζεται με τή δική του καθένας προοπτική. Η θέλοντας και οι ίδιοι, από κρυφόν

υπολογισμό, να τραβήξουν ένα ορισμένο αναγνωστικό κοινό, τους άριστους διανοούμενους και τους νέους, γράφουμε μέσα στα πολλά κι' ένα τραγούδι ή ένα διήγημα για τή «σκληρωμένη εργασία» ή για «τόν ήλιο τής ημέρας που θάρθει», νομίζοντας πως μ' αυτό γίνανε κι' άλλες επαναστάτες συγγραφείς. Κι' άλλοι μόνο σέ κείνο τό συνειδητόν επαναστάτη, που έχοντας συνείδηση τής αποστολής του και του προορισμού του, δημιουργεί μέ βάση τήν πίστη του αυτή, άγνά επαναστατικά έργα μέ πνοή και μέ συγκίνηση, χωρίς νά δεσμεύεται καθόλου απ' τούς τύπους τής παλιάς χρεωκοπημένης τέχνης. Αυτά πού θά γράψει, θά ναι γι' αυτούς μπροσούρες, προπαγάντα, έφημεριδογραφία, άρθρα πολιτικά, κάθε τι άλλο, έκτός από τέχνη.

Αυτά τά γράφουμε, έχοντας ύπ' όψει μας τό διήγημα του Κατηφόρη, καθώς και τή συνεργασία του νέου μας συνεργάτη Χρήστου Καλογιάννη, πού δημοσιεύουμε σ' αυτό τό φύλλο, μά κι' ένα βιβλίο του τούς «επαναστάτες» και γιά τό όποιο θά γράψουμε αναλυτικώτερα στό έρχόμενο, δείγματα τής άγνης και συνειδητής επαναστατικής τέχνης, τής λυτρωμένης απ' τή σημερινή λογοτεχνική παράδοση.

Ένα καλλιτέχνημα—ή λογοτέχνημα—τότε μόνον είναι έργο τέχνης, όταν κατορθώνει νά υποβάλει μία συγκίνηση, τή συγκίνηση του ποιητή του. Και βέβαια όταν αυτό τό στοιχείο λείπει από ένα δημιούργημα, τότε δέ μπορούμε νά πούμε πως είναι τέχνη, όσο κι' αν αυτό είναι κολοφτιαγμένο και διορφοστολισμένο.

Ένας λοιπόν πρωτοπόρος καλλιτέχνης ή λογοτέχνης, συνειδητός, πού έχει κάνει υπόθεση τής ζωής του τήν επανάσταση, δέ μπορεί νά ξεφύγει απ' αυτό τό θέμα και νά τραγουδήσει μ' έναν τρόπο ρομαντικό και

«φιλολογικό» τούς σκληρωμένους άδερφούς του. Θ' άφίσει τήν πέννα του έλευτερη νά χαράξει γραμμές άντρίκιες γιά τήν επανάσταση, γιά τήν όποια κι' ό ίδιος άγωνίζεται μέ, τήν όποια ζει, τήν νοιώθει, τόν συκινεί. Και δέ θάχει, βέβαια, τήν άξίωση μέ τό έργο του νά συγκινήσει τήν άρτηριοσκληρωση των ξεμωραμένων γερούντων, ή τή μακαριότητα των καλοθρεμμένων λακέδων τής άντιδρασηκι' άκόμα περισσότερο, τό μαϊουδισμό των πνευματικά εύνουχισμένων νέων. Μά θά συγκινήσει όλους αυτούς πού πιστεύουνε πραγματικά κι' άγωνίζονται γιά τήν επανάσταση, θά συγκινήσει τή μεγάλη μάζα, τούς καταπιεζόμενους, πού προσμένουνε τήν ημέρα τής λυτρωτικής τους, όλους τούς σπονεμένους και τούς καταδιωγμένους από τήν άδικία τής σημερινής κοινωνίας.

Η έποχή μας, είναι μία έποχή προεπαναστατική και ή τέχνη της, πού άναπόσπαστα τήν άκολουθάει, δέ μπορεί κι' αυτή νά μήν είναι προεπαναστατική, προπαγαντιστική, προπαρασκευαστική τής επανάστασης. Όλα τ' άλλα πού λένε δέν έχουνε καμμία βάση και στηρίζονται μονάχα στην έμπάθεια, στην άρνηση και στις βαθεία ριζωμένες σ' όλους μικροαστικές άντιλήψεις γιά τή ζωή και τήν τέχνη. Κι' οι τυχόν ίδιοι επαναστάτες, πού τά ύποστηρίζουνε, δέν είναι είλικρινείς τέτοιοι, ούτε έχουνε συνείδηση του επαναστατισμού τους, μά είναι οι σνόμπ κύριοι μέ τό φράκο ή δίχως αυτό, τύπου Ούράνη, πού, ξαπλωμένοι σέ μία σαίζ—λόγκ πάνω σ' ό γιωτ τής έκατομμυριούχας γυναίκας του και ύπηρετούμενος από τέσσαρες (4) ύπηρετες μέ λιβρέα, σκέπτεται και βασανίζεται μέ τό πώς θά σώσει τήν καταπιεζόμενη εργασία...

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΝΑΞΑΡΙΟ

Η Άκαδημία έβγαλε έδω και κάμποσο καιρό ένα πρόχειρο ορθογραφικό οδηγό γιά τή δημοτική.

Άνθρωποι, πού δέν αγάπησαν και δέν έγραψαν ποτές τή γλώσσα του λαού, βέβαια, μόνο τόσα ξέραν και μόνο τόσα μάς μαρτύρησαν γιά τήν ορθογραφία της.

Ξέθαψε τούς γραμματικούς κανόνες τής αρχαίας ελληνικής—ή καθαρεύουσα δέν έχει γραμματική—και μάς τούς παρουσίασε γιά οδηγούς άλάθευτους στό γράψιμο τής γλώσσας μας.

Πρώτα - πρώτα πρέπει νά δηλώσουμε πως θεωρούμε χρεωκοπημένη πιά ύργανικά και φωνητικά τήν ιστορική ορθογραφία. Ύστερα από τήν προσωδιακή ένοποίηση των φωνέντων ή ορθογράφια γίνεται στοιχειό διακοσμητικό, χωρίς κανένα άντικειμενικό προορισμό.

Μά γιά νά μή μάς καταλογιστή ύπεκφυγή γιά τή μελέτη και τή γνώση τής ιστορικής ορθογραφίας, θά προβούμε σέ μερικές παρατηρήσεις πάνω στό ορθογραφικό διάγραμμα.

Τόσο φτωχό, τόσο κοινοτοπικό και τόσο έμπειρικά γραμμένο δέν τό περιμέναμε βέβαια.

Δέν περιμέναμε άναμφισβήτητα, νά μάθουμε από τις «σοφές κουκουβάγιες» τής Άκαδημίας, πως τή λέξη Βασίλης πρέπει νά τή γράψουμε μέ **η** κι' όχι μέ **ει** (Βασίλεις) σύμφωνα με τήν περίφημη Χατζιδακιική θεωρία τής κατάποσης. Δέν έπρεπε νά κουραστούν οι άνθρωποι νά μάς κάνουν τέτοιες ύποδείξεις. Μιά και ήταν άνάγκη νά κληθεί ή λέξη Βασίλης κατά τό προτόκλιτα, άφού δέν είναι σιγ-

μόληκτο περιττούσλλαβο, δέ μπορούσε νά γραφτεί παρά μέ **η**. Με **ει** θά ήταν άληθινό τέρας ό καήμενος ό Βασίλης! Πώς θά τόν κλίναμε; Σάν τά αρχαία πρότυπα χαρίεις, φωνήεις...; Βασίλεις, Βασίλεντος; "Η θά τόν άφίναμε άκλιτο, παραβσίνοντας έτσι άλλο βασικό νόμο τής ελληνικής, πού έχει κλιτά τά κύρια όνόματα...

Σοφ λένε οι κουκουβάγιες

Δικαιοσύνη αλλά χριστιανωσύνη.

Μέ **ο** ή πρώτη λέξη, μέ **ω** ή δεύτερη. Μά αυτός είναι τρόπος έπιστημονικός, άφού δέ λέμε γιάτί τό πρώτο έτσι (**ο**) και γιάτί τό δεύτερο άλλοιώς (**ω**); Και νά συλλογίζεται κανένας, πως τό σχετικό γραμματικό διδάγμα έχει διατυπωθεί από τούς Άλεξανδρινούς γραμματικούς. Ποιά είναι; Τό έξης: ότι όταν πριν από τήν κατάληξη—οσύνη των άφηρημένων ουσιαστικών έχουμε συλλαβή μακρά τή γράφουμε μέ **ο** (σωφροσύνη, δικαιοσύνη...), ενώ όταν έχουμε βραχεία συλλαβή μέ **ω** (χριστιανωσύνη, άγραμματοσύνη.)

Έτσι προχωρεί κι' έτσι τελειώνει τό φτωχό, κοινοτοπικό, και έμπειρικά γραμμένο ορθογραφικό συναξάριο τής Άκαδημίας.

ΔΗΛΩΣΗ

Τά γραφεία μας μεταφέρθηκαν σιην' Ιερά όδό 47, όπου κάθε άναγνώστης και φίλος μας μπορεί νά μάς βρει τις άπογεματινές ώρες.

Γιά τις ρεκλάμες του φύλλου μας, ή διεύθυνση δέν έχει καμμιάν εύθύνη.

ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΜΑΣ

Κ. Πετρίδην.—'Ο «δρόμος» είναι ένα διήγημα αρκετά καλογραμμμένο, μὰ τὸ θέμα του εἶναι πολὺ κοινὸ. Δείχνει πὼς ξέρεις νὰ γράφεις, γι' αὐτὸ θέλουμε νὰ δοῦμε κι' ἄλλα δικὰ σου. Ἄν θέλεις ἔλα νὰ μᾶς γνωρίσεις, σὴν νέα μας διευθύνση—'Ιερὰ ὁδὸς 47—ἔνα ἀπόγεμα.

Χλόην Ψηλοβούνην.—Τὰ τραγούδια σου, χωρὶς νὰ εἶναι ἀκόμα ἄρτια καὶ δημοσιεύσιμα, δείχνουνε πὼς ἔχεις βρεῖ τὸ δρόμο σου καὶ πὼς μὰ μέρα θὰ γράφεις. Φρόντισε νὰ τὰ ξανακοιτάξεις καὶ νὰ τὰ διορθώσεις, γιατί ἔχουνε πολλὰ λάθη. Σ' εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα σου.

Μάχον Παπαγιάννην, Μεγάλου Χωριό.—Ἐστειλάμε φύλλο. Τὸ τραγούδι σου τὸ κρατήσαμε, θέλουμε ὅμως νὰ μᾶς στείλεις καὶ μερικὰ ἄλλα, γιὰ νὰ διαλέξουμε. Ὁ Μυλ. σ' εὐχαριστᾷ ιδιαίτερα.

Κώσταν Δρέπανον, Ἄλμυρόν.—'Ο «Σωστὸς Δρόμος» γιὰ νὰ δημοσιευτεῖ, θέλει ἀκόμα ἀρκετὴ διόρθωση. Σὲ συμβουλεύουμε νὰ τὸ ξαναγράφεις, γιατί μετὶς διορθώσεις χαλαί, ἀντὶ νὰ γίνεῖ καλύτερο. Φρόντισε γιὰ τὴν ἐγγραφή συνδρομητῶν καὶ τὴ διάδοσιν τοῦ φύλλου μας στὸν Ἄλμυρό καὶ γράψε μας. **Μ. Χασιώτην, Νεμπεγλέρ, Λάρισα.**—Ἐστειλάμε τὸ 1ο φύλλο. Σ' εὐχαριστοῦμε. **Νικ. Γκότσην.**—'Ολοι οἱ νέοι, ἔχουνε περᾶσει τὸ στάδιο τῆς ἀμφιβολίας καὶ ἀναζητήσεως ποὺ βρῖσκεσαι τώρα ἐσὺ. Εἶναι φυσικὸ τὰ ποιήματά σου νὰ εἶναι ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὴν ψυχικὴν σου αὐτὴν κατάστασιν καὶ, παρ' ὅλο ποὺ ἔχουν ἀρκετοὺς καλοὺς στίχους, νὰ μὴν εἶναι γιὰ τὸ περιοδικὸ μας. Φρόντισε νὰρθεῖς νὰ μᾶς γνωρίσεις. **Γιάννην Παροδίτην.**—Τὸ διήγημά σου «Ἡ ἀγία ἐπιστολή» τὸ κρατοῦμε καὶ σὲ περιμένουμε χωρὶς ἄλλο ἔνα ἀπόγεμα στὰ νέα μας γρα-

φεία: Ἱερὰ ὁδὸς 47. **Π. Ζωσιμαῖον.**—Φαίνεται πὼς θάσαι πολὺ παιδί ἀκόμα γιὰ νὰ μᾶς παρεξηγήσεις μ' ἔνα τόσο ἀστεῖο τρόπο. Ἄν θέλεις ἔλα ἀπ' τὰ γραφεῖα μας γιὰ νὰ σοῦ ἐξηγήσουμε τὴν παρεξήγησιν, ποὺ δὲν συνέτρεχε κανένας λόγος νὰ γίνεῖ. **Νώνταν Λιώκην.**—Πήραμε τὰ νέα τραγούδια σου καὶ θὰ δημοσιεύσουμε ἔνα ἀπ' αὐτὰ στὸ ἐρχόμενον φύλλο μας. Ἐλα νὰ μᾶς γνωρίσεις. **Νίκον Κατσαφάδον.**—Ἡ μελέτη σου γιὰ τὴν Τέχνην στὴν κοινωνίαν, εἶναι ἐντελῶς προχειρογραμμμένη καὶ μὲ ἀνεπανόρθωτα συνταχτικὰ κι' ὀρθογραφικὰ λάθη. Αὐτὰ τὰ θέματα θέλουμε μεγάλη προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια, ποὺ, μ' ὅλη τὴν καλὴν σου πρόθεσιν, σοῦ λείπουν. **Β.Β.**—Τὸ τραγούδι σου στὴν «ἐργατῖα» εἶναι ἄρτιο, ἀλλὰ κοινὸ. Κατέχεις τὴν σιχουρία καὶ θὰ μπορούσες νὰ γράφεις πρὸ ἐμπνευσμένα, ἂν ἀφίνες τὴν ἐμπνευσή σου νὰ μιλήσῃ ἐλεύθερα. Ἄλλωστε ἂν προσέξεις κι' ὁ ἴδιος ἀπ' τὰ δυὸ τετράστιχα ποὺ παραθέτουμε, θὰ δεῖς πὼς εἶναι γραμμένα σὰν «κατὰ παραγγελίαν».

Χτύπα, χτύπα τὸ σφυρί σου
πειρασμένη ἐργατῖα,
οκᾶβε πάντοτε τὴ γῆ σου
νὰ χορτάσῃ ἢ ἀρχοντιά.

Κουρασμένη, πειρασμένη
στὰ κατὰβασα τῆς γῆς,
μέρα νύχτα εἶσαι κλεισμένη,
καὶ δὲ βλέπεις φῶς αὐγῆς.

Γιάννην Σφακιανᾶκην, Ἡράκλειον.—Ἀβάμε τὸ γράμμα, τὰ βιβλία καὶ τὴν ἐπιταγὴν σου. Σ' εὐχαριστοῦμε καὶ σοῦ γράφουμε ιδιαίτερα. **Μήτσον Λυγίζον.**—Τὸ τραγούδι σου εἶναι πολὺ κοινὸ καὶ τέτοιας τεχνολογίας, ποὺ δὲν ἔχει θέση στὸ περιοδικὸ μας. Ὑστερα ἔχει καὶ μετρικὰ λάθη. Ὁ ἐντεκασύλλαβος στίχος χρειάζεται μεγάλη προσοχή.

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ Κ. Α. ΜΙΜΗΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙΚΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩ 1921

ΧΑΡΤΙΑ - ΧΑΡΤΟΝΙΑ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΧΑΡΤΙΑ ΓΡΑΦΗΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΕΞΩΦΥΛΛΑ

ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΤΥΛΙΣΕΩΣ

ΑΔΙΑΒΡΟΧΑ, ΞΕΛΟΦΑΝ

ΚΑΡΜΠΟΝ, ΣΤΥΠΟΧΑΡΤΑ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΚΡΕΟΠΩΛΩΝ

ΧΑΡΤΙΑ ΔΙ' ΕΞΑΓΩΓΕΙΣ ΦΡΟΥΤΩΝ

Κεντρικόν: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ὁδὸς Ἀπελλοῦ 4 — τηλ. 25-366

Ἐπισημα: ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ, ὁδὸς Τσαμαδοῦ 24 — τηλ. 40-671